

СТРАТЕГІЯ 2020

**ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ
В ДЕРЖАВНОМУ УПРАВЛІННІ**

НАЦІОНАЛЬНА БІБЛІОТЕКА УКРАЇНИ ІМЕНІ В.І. ВЕРНАДСЬКОГО
ФОНД ПРЕЗИДЕНТІВ УКРАЇНИ

**«Інформаційні технології в державному
управлінні»**
Ініціативи Президента України

Інформаційно–бібліографічний бюлетень

Головний редактор

С. В. Полтавець, в.о.директора Фонду Президентів України,
канд. політ. наук, ст. наук. співроб.

Відповідальні за випуск

В.М. Удовик, ст. наук. співроб. інформаційно–аналітичного відділу
Фонду Президентів України, канд. іст. наук

Інформаційні та бібліографічні матеріали підготували

В.М. Удовик, Л.Г. Дем'яненко,
М.Б. Кушнарьова, Є.В. Глушук

Заснований у 2014 році
Виходить один раз на місяць

Адреса редакції:

НБУВ, пр–т Голосіївський, 3, Київ, 03039, Україна
Тел. (044) 525–54–70
E–mail: fpu@nbuv.org.ua

Передрук – тільки з дозволу редакції

© Національна бібліотека України
імені В. І. Вернадського, 2020

Передрук за погодженням

«Інформаційні технології в державному управлінні» (Ініціативи Президента України)

Випуск 06 (80)

(огляд матеріалів ЗМІ за 1 – 30 червня 2020 р.)

Зміст

Анонс.....	4
Офіційна інформація.....	7
Регіональні ініціативи.....	24
Експертний погляд.....	30
Блоги та соціальні мережі	43
Зарубіжний досвід.....	54
Новітня бібліографія зарубіжних та вітчизняних досліджень з проблематики електронного урядування.....	76

Анонс

13 липня 2020 р. (м. Київ)

Програма вебінарів «Інноваційні технології управління персоналом».

В сучасних умовах діяльності державної служби ефективна організація менеджменту персоналу в незвичних, радикально нових умовах карантинних заходів набуває ще більшого значення. Здатність держслужбовця використовувати інноваційні технології управління персоналом стає важливою складовою професійної компетентності.

Метою програми є розширення професійної компетентності керівників підрозділів управління персоналом, керівників інших структурних підрозділів в організації ефективної системи менеджменту персоналу в державному органі / органі місцевого самоврядування в умовах змін, криз, невизначеностей.

Програму вебінарів розроблено за загальною короткостроковою програмою «Інноваційні технології управління персоналом» з метою продовження професійного навчання в умовах карантинних заходів. Програма призначена для державних службовців категорії «Б»: керівників служб управління персоналом, керівників інших структурних підрозділів державних органів, посадових осіб місцевого самоврядування.

Під час вебінару будуть розглядатися питання:

Стратегічні аспекти управління персоналом в умовах невизначеності

Планування роботи колективу та постановка завдань в умовах змін, криз, невизначеностей.

Контроль за виконанням завдань та оцінювання результатів у форматі віддаленої роботи

Особливості мотивації та стимулювання персоналу в режимі виконання професійної діяльності онлайн

Підтримка соціально-психологічного клімату та залученості персоналу під час кризи та в умовах віддаленої роботи.

Навчання передбачає активні, пасивні та інтерактивні методи взаємодії, такі як інтерактивна лекція, модерована дискусія, практичні завдання, кейсові методики, обговорення проблемних питань.

Зважаючи на реалізацію програми у форматі вебінару, навчальне місце учасника програми має відповідати таким технічним вимогам:

Наявність відеокарти та відеокамери.

Наявність мікрофону.

Наявність інтернет-зв'язку зі швидкістю не менше ніж 20 Мбіт/с.

Програма складається із 5 онлайн сесій та передбачає виконання самостійних завдань.

Тривалість програми: (0,47 кредиту ЄКТС)

Програма розрахована на 5 сесій:

1-а сесія – 13.07.2020 року

2-а сесія – 14.07.2020 року

3-я сесія – 15.07.2020 року

4-а сесія – 16.07.2020 року

5-а сесія – 17.07.2020 року

Початок вебінару о 14.00-16.00 (тривалість вебінару в день – 2 години.)

Спікери програми:

Галина Нестеренко: д-р філос. наук, професор, тренер.
Анжела Романюк: HR-директор «Jasmine Lingerie», бізнес-тренер, коуч
Надія Семчук: канд. філос. наук, доцент, тренер.
Олена Юзькова: генеральний директор центру «Епоха інтернаціональної освіти», бізнес-тренер, коуч

Реєстрація відбувається на сайті Української школи урядування та на Порталі управління знаннями. Після реєстрації, вам буде надіслано на вказану пошту лист з підтвердженням про реєстрацію та посилання на вебінар.

Контактна особа від Української школи урядування – відділ взаємодії з органами державної влади та місцевого самоврядування УШУ, провідний фахівець Микита Деулін. тел. +38 (066) 053-25-75, +38 (098) 350-33-23, електронна адреса: training-centr@usg.org.ua (<https://usg.org.ua/13-07-2020-innovacijni-tehnologi-upravlinnya-personalom>).

18–19 Ноября, 2020 г. (Санкт-Петербург, РФ)

Седьмая международная конференция «Электронное управление и открытое общество: вызовы Евразии» (Electronic Governance and Open Society: Challenges in Eurasia) EGOSE-2020

Организаторы: Федеральное государственное автономное образовательное учреждение высшего образования «Национальный исследовательский университет ИТМО» (Университет ИТМО) и Северо-Западный Институт Управления Российской академии народного хозяйства и государственной службы при Президенте РФ (СЗИУ РАНХиГС)

Важная задача конференции – способствовать формированию в Евразийском пространстве международного сообщества специалистов, ведущих исследования и разработки в области технологий информационного общества, электронного правительства, электронного управления и электронной демократии. Конференция способствуют изучению зарубежного опыта и развитию международного сотрудничества в данной области. С 2014 г. конференция стала международной и единственной англоязычной конференцией в России по заявленной тематике.

По причине пандемии COVID-19, в этот раз конференция будет проводится в смешанном формате: Очном, для тех кто желает и может приехать в Санкт-Петербург и в формате ZOOM-конференции для тех, кто предпочтет участвовать дистанционно.

Программний комітет EGOSE-2020 приглашает авторов предлагать к презентации и публикации оригинальные работы *по следующим тематикам:*

- Электронное управление и Евразийская интеграция
 - Перспективы и проблемы «Открытого правительства»
 - Информационное общество и электронное управление
 - Электронное правительство, ориентированное на граждан
 - Создание умных городов
 - Умный город, Умный гражданин и качество жизни
 - Электронное управление и моделирование политик
 - Электронное участие и инициативное бюджетирование
 - Социальные сети: инструменты анализа, участие и эффекты
 - Практические примеры, эффекты и тенденции электронных трансформаций в государственном и муниципальном управлении
- Рабочий язык конференции – английский.

Рецензирование и оценка поданных на конференцию статей осуществляется международным программным комитетом по стандартной процедуре двойного слепого рецензирования (минимум три рецензии) для обеспечения высокого научного уровня конференции и избежания конфликта интересов.

Публикация: Поданные и успешно прошедшие процедуру рецензирования статьи будут опубликованы в сборнике Communications in Computer and Information Science (CCIS) издательства Springer, индексируемого в Scopus и других индексах при условии оплаты регистрационного взноса и презентации статьи на конференции, как минимум, одним из авторов. К публикации принимается не более двух статей одного автора.

Место проведения конференции: Санкт-Петербург, ул. Ломоносова д.9. Университет ИТМО (<http://egov-conf.ifmo.ru/rus.html>).

Офіційна інформація

Чат-бот для підприємців під час карантину.

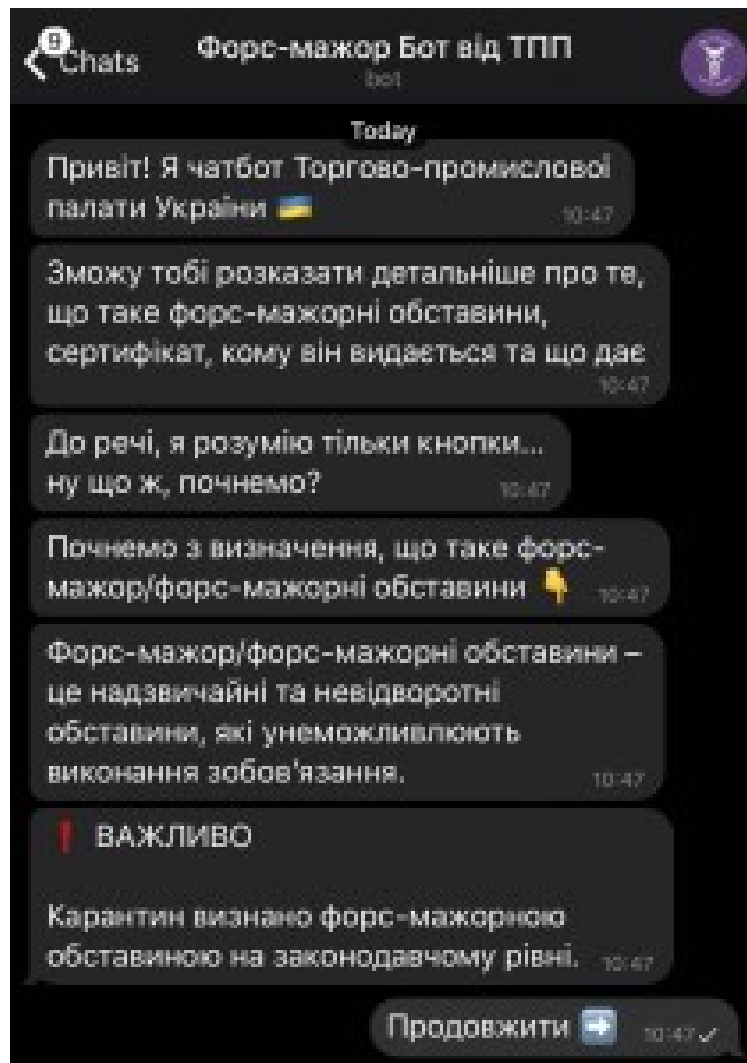
Чат розробила Торгово-промислова палата України у рамках програми розвитку Організації Об'єднаних Націй.

За допомогою чат-боту власники мікро-, малих та середніх підприємств зможуть отримати необхідну інформацію щодо того, як можна підтримувати бізнес під час стану карантину. До того ж бот генеруватиме готові сертифікати про форс-мажорні обставини на основі інформації, яка надаватиметься користувачами.

Наразі ботом вже можна скористуватись в: Telegram, Facebook, Viber.

Представниця ПРООН в Україні Дафіна Герчева повідомила що бот через можна дізнатись про необхідні пом'якшувальні заходи для власників бізнесу, що посилять їхню стійкість до криз та покращити комунікацію між бізнесом та постачальниками послуг.

COVID-19 спричинив небачене раніше зростання попиту на інформацію серед підприємців. Цей чат-бот пропонує інноваційне рішення, що допоможе забезпечити такий попит.

Відповідно до даних Торгово-промислової палати України, до 700 тисяч підприємств, де до карантину працювали 3,5-4 мільйони людей, наразі зупинили свою роботу – це складає майже 25 % від усіх підприємств в країні.

Геннадій Чижиков, Президент ТПП України:

Чат-бот працює 24 години 7 днів на тиждень та дозволяє швидко отримати юридичну консультацію, наприклад засвідчити форс-мажорні обставини та за кілька кліків завантажити зразки документів та подати заявки онлайн (*Станіслав Троянов В Україні створили чат-бота з допомогою для підприємців під час карантину // <https://nachasi.com/2020/06/30/business-quarantine>. – 2020. – 30.06).*

Уряд ухвалив постанову, яка дає зелене світло проєкту е-резидентства. З 1 липня розпочинається експеримент із реалізації та запровадження е-резидентства. Також затверджений відповідний Порядок.

Е-резидентство – проєкт Міністерства цифрової трансформації. Він призваний зробити Україну більш привабливою країною для іноземців. Це – особливий статус іноземного громадянина в Україні, що відкриває йому доступ до інформаційно-консультаційних сервісів, спрощує процедури отримання адміністративних послуг і укладання цивільно-правових угод, а також надає йому можливість дистанційно засновувати та провадити бізнес в Україні.

Проєкт створюється насамперед для представників креативної індустрії – ІТ, маркетинг, реклама, геймінг.

Завдяки е-резидентству іноземці отримуватимуть онлайн:

- український кваліфікований електронний підпис
- реєстраційний номер облікової картки платника податків
- можливість відкрити онлайн рахунок в українському банку
- спрощений доступ до адміністративних послуг в Україні

Згідно постанови, Міністерство цифрової трансформації:

- протягом двох місяців має подати в установленому порядку Кабінетові Міністрів України пропозиції щодо прийняття актів, необхідних для запровадження експерименту та забезпечити прийняття нормативно-правових актів, що випливають з цієї постанови;

- протягом трьох місяців – визначити перелік держав для запровадження експерименту та забезпечити створення та функціонування системи «Е-резидент», що стане частиною порталу Дія.

У Мінцифрі передбачають, що першими е-резидентами стануть іноземні ІТ-спеціалісти, що працюють на українські компанії, а також спеціалісти з країн Азіатсько-Тихоокеанського регіону та ближнього зарубіжжя, яким статус е-резидента України допоможе ефективно співпрацювати на європейському ринку (*Уряд підтримав запровадження е-резидентства в Україні // <https://thedigital.gov.ua/news/uryad-pidtrimav-zaprovadzhennya-e-rezidentstva-v-ukrain>. – 2020. – 25.06).*

За ініціативи Мінцифри проведено розслідування витоку та розповсюдження персональних даних українців.

Спільний брифінг провели сьогодні Михайло Федоров, Віцепрем'єр-міністр України – Міністр цифрової трансформації, Сергій Гончаров, заступник Міністра внутрішніх справ, Володимир Горбенко, заступник голови Служби Безпеки України та Сергій Кропива, перший заступник начальника Департаменту кіберполіції Національної поліції України.

У травні було виявлено Telegram-бот, який продавав персональні дані українців. У витоку цих даних та їх поширенні безпідставно звинуватили Мінцифри: нібито виток даних був із мобільного застосунку Дія.

Одразу після цих заяв були ініційовані перевірки, згідно з якими встановлено, що Дія до витоку даних не причетна, адже навіть не має власних баз даних користувачів.

Після цього Міністерство цифрової трансформації провели кілька нарад з усіма силовими структурами, які можуть бути залучені для розслідування цієї справи.

Кіберполіцією було ініційовано проведення операції «ДАТА» для виявлення і протидії несанкціонованого розповсюдження і збуту персональних даних українців.

Кіберполіція та СБУ під процесуальним керівництвом прокуратури разом провели 36 обшуків у 10 областях України. У результаті було виявлено значну кількість файлів, що містять персональні дані громадян України, фрагменти державних баз даних, банківських та комерційних установ. Наразі встановлено 25 причетних до правопорушень осіб, з яких 8 осіб отримали підозру, а одного затримано.

На думку Михайла Федорова, корінь проблеми в іншому. І випадки будуть повторюватися, але значно менше. Ми працюємо над причинами. На жаль, це світова проблема.

“

Без наведення ладу з державними реєстрами, посилення їх захисту та доступу до них. Без введення персональної відповідальності за втручання – нічого не зміниться і ми й надалі будемо боротися з наслідками, а не з причиною. Тому Мінцифри веде активну роботу по вдосконаленню державних реєстрів

”

Михайло Федоров

Віцепрем'єр-міністр – Міністр цифрової трансформації

Для Мінцифри важливо повністю змінити бізнес-процеси на основі цифрових технологій – точкові електронні реформи не дають потрібного результату. Зараз у міністерстві працюють над удосконаленням реєстрів, їх захистом та безпекою.

У ході слідчих дій правоохоронці встановили, що джерела походження цих даних – компанії з автостраховання, комерційні та державні банки, бази державних органів РФ, компанії з логістичних послуг, служби таксі та ігрові сервіси. Крім цього, правоохоронці викрили несанкціонований доступ до облікових записів міжнародних Market Places.

Ключові затримання відбулися в Києві, Одеській, Донецькій, Чернігівській та Запорізьких областях. За словами заступника Міністра внутрішніх справ Сергія Гончарова, за результатами слідчих дій найближчим часом поліція оголосить підозру ще 29 фігурантам розслідування, проведе 9 обшуків та припинить діяльність ще 9 Telegram-каналів і форумів даркнету з розповсюдження персональних даних громадян. Окрім цього, документується та реалізується відкриття ще 12 кримінальних проваджень *(Розслідувано виток і розповсюдження персональних даних українців // <https://thedigital.gov.ua/news/rozsliduvano-vitok-i-rozpovsyudzhennya-danikh-ukraintsiv>. – 2020. – 25.06).*

Комплексною послугою «Малятко скористалися 10 117 малюків – близько 8 % від усіх дітей, народжених в Україні у 2020 році.

Серед них 9977 немовлят отримали власний податковий номер, 6406 – унікальний номер запису у реєстрі (УНЗР). 7433 родини отримали допомогу при народженні дитини. Проведено 3 545 реєстрацій місця проживання новонароджених та нараховано допомогу на 188 дітей з багатодітних сімей.

Послуга «Малятко» вже працює у 31 місті України: <https://bit.ly/2B8fvCu>

«Ми прагнемо, щоб найскладнішим завданням для батьків був вибір імені малюка. А про все інше повинна піклуватися держава. Найближчим часом плануємо запуск послуги у 50 нових містах та селищах. А вже наприкінці року «Малятко» стане доступним на порталі Дія.», – зазначив **Михайло Федоров, Міністр цифрової трансформації.**

«Для зручності громадян ми зменшили кількість візитів до державних установ до одного – заяву «Малятко» можна заповнити у пологовому будинку, відділі ДРАЦС чи ЦНАП. А також автоматизували обмін даними між порталом Дія та держорганами, що дозволяє за однією заявою отримати до 8 різних послуг», – прокоментувала **Людмила Рабчинська, заступниця Міністра цифрової трансформації.**

Впровадження послуги реалізується Міністерством цифрової трансформації України за підтримки Прем'єр-міністра України, Міністерства юстиції, Міністерства внутрішніх справ, Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства, Міністерства охорони здоров'я, Міністерства соціальної політики, Міністерства фінансів, Державної міграційної служби, Державної податкової служби та за сприяння міжнародних проєктів: програми EGAP (Швейцарська Конфедерація та Фонд Східна Європа), SURGe за підтримки Уряду Канади, проєкту EGOV4UKRAINE, що є частиною програми U-LEAD з Європою, EU4PAR, Grid Dynamics Life *(Більше 10 тисяч малюків отримали свої перші*

документи завдяки послугі «Малюк» // <https://thedigital.gov.ua/news/bilshe-10-tisyach-malyukiv-otrimali-svoi-pershi-dokumenti-zavdyaki-posluzi-emalyatko>. – 2020. – 24.06).

Естонська Академія електронного управління (eGA) у співпраці з Мінцифри розпочала діяльність з удосконалення рівня кібербезпеки в установах українського державного сектору.

«Особливий фокус – на підвищенні спроможності державних органів щодо оцінювання безпеки своїх інформаційних систем та на впровадженні необхідних процедур тестування на безпеку.

У рамках проекту «Підготовленість до кібербезпеки в українських державних органах влади» кібер-фахівці eGA допомагатимуть українським колегам у розробці, введенні в експлуатацію та проведенні тестів на безпеку та у навчанні керівників задля покращення розуміння ними необхідності таких тестувань», – йдеться у повідомленні.

Під час проекту відібрані органи державної влади проведуть одноразові тестування критично важливих систем. За результатами тестів власники таких систем зможуть вжити належних заходів для запобігання реальним кібератакам.

eGA – некомерційна консалтингова організація. З 2002 року налагодила співпрацю з організаціями з більш ніж 130 країн і провела навчання для понад 4500 посадових осіб.

Починаючи з 2012 року, Академія електронного урядування допомагає розвивати сферу електронного урядування в Україні та проводить форуми для IT-директорів (*Естонська компанія займається кібербезпекою українських держорганів* // <https://www.epravda.com.ua/news/2020/06/22/662122>. – 2020. – 22.06).

22 червня 2020 року Міністерство цифрової трансформації України у партнерстві з Міжнародною фінансовою корпорацією (IFC), членом Групи Світового банку (World Bank Group), запустило Національну онлайн-школу для підприємців на платформі Дія.Бізнес

Навчання в Національній онлайн-школі для підприємців відбувається у форматі освітніх серіалів. У рамках кожного навчального серіалу потенційні та чинні підприємці зможуть подивитися серії, пройти тестування, отримати додаткові корисні матеріали, пройти фінальний тест та отримати сертифікат про завершення курсу.

Також передбачається формат змішаного навчання. Частина навчання відбуватиметься онлайн, а частина – офлайн, на базі центрів підтримки підприємців Дія.Бізнес.

Навчання безкоштовне для кожного.

Перший освітній серіал в Національній онлайн-школі для підприємців – «10 кроків для початку власної справи» розроблений за підтримки Програми

USAID «Конкурентоспроможна економіка України» в партнерстві з Українським центром сприяння інвестиціям та торгівлі.

Чотирирічний проєкт IFC «Фінансова інклюзія задля економічного зростання в Україні» реалізується у партнерстві з Державним секретаріатом з економічних справ Швейцарії (SECO) та Фондом ефективного врядування Великої Британії (GGF).

Заступник Міністра цифрової трансформації з питань євроінтеграції Валерія Іонан під час презентації підкреслила, що підприємці здійснюють грандіозні та тектонічні зміни.

«Причин почати свою справу безліч, але особливо надихає можливість створити щось нове та унікальне, залишити слід в історії. Щоб підтримати підприємців у прагненні зростати, ми запускаємо Національну онлайн-школу для підприємців».

Старший спеціаліст з питань фінансового сектору, регіональний керівник програм розвитку цифрових фінансів та кредитної інфраструктури в Європі та Центральній Азії Міжнародної фінансової корпорації (International Finance Corporation) Заріна Одінаєва вважає курс для підприємців важливим і трансформаційним кроком для країни. «COVID-19 істотно впливає на бізнес малих і середніх підприємств. Зменшується попит, зменшуються поставки, ускладнюється доступ до кредитів, виникають збої з ліквідністю, зростає невизначеність. Тому цей курс є дуже своєчасним і необхідним для підприємців».

Виконавча директорка Українського центру сприяння інвестиціям та торгівлі (ITFC – Ukraine Investment & Trade Facilitation Center) Ірина Титарчук підкреслила, що в освітньому серіалі намагалися доступно і цікаво розповісти про основи бізнесу та можливості його масштабування. «Наша організація дуже давно працює з малими і середніми підприємцями і нам знайомі їхні проблеми, сфери, в яких є потреби їх підтримати, місця, де є необхідність розвитку».

Незабаром в онлайн-школі з'являться нові серіали. Зокрема, за підтримки Міжнародної фінансової корпорації (IFC), члена Групи Світового банку (World Bank Group), наступний освітній серіал, який з'явиться на платформі Дія.Бізнес – «Фінансова грамотність для підприємців» (*Мінцифра запустила Національну онлайн-школу для підприємців // <https://thedigital.gov.ua/news/mintsifra-zapustila-natsionalnu-onlayn-shkolu-dlya-pidpriemtsiv>. – 2020. – 22.06).*

Верховна Рада та новий сайт

Як зазначив **керівник управління комп'ютеризованих систем апарату парламенту Олексій Сидоренко** в коментарі виданню «Детектор медіа». Нова версія сайту має адаптивний дизайн для мобільних пристроїв.

Окрім того додали новий розділ «Медіа-центр», в якому можна знайти усю необхідну інформацію для журналістів та преси. Також Олексій

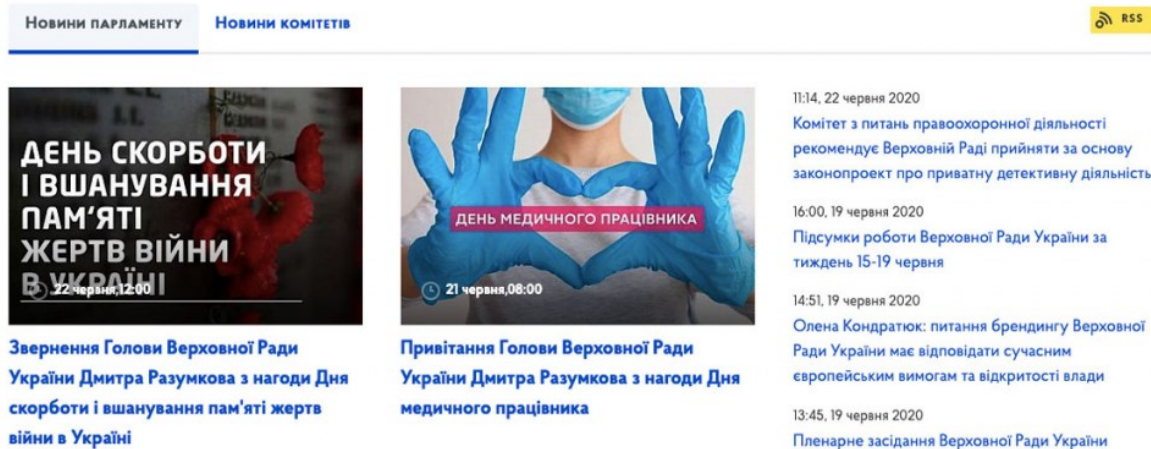
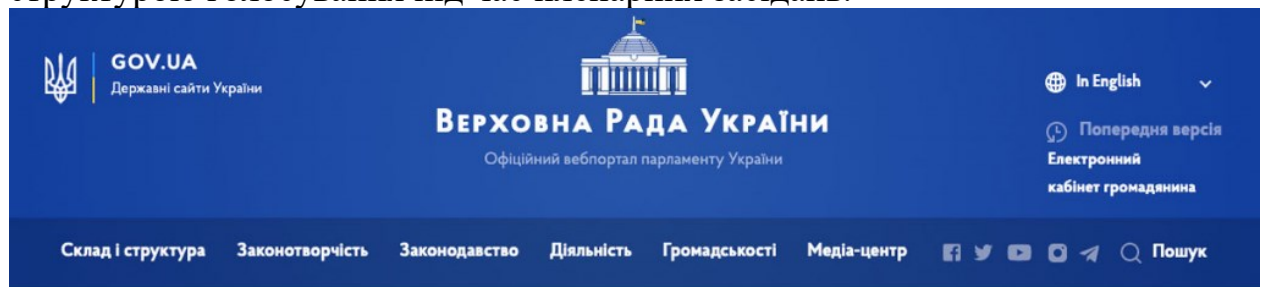
Сидоренко повідомив, що журналісти можуть звертатись зі своїми зауваженнями чи пропозиціями щодо покращення роботи платформи.

Сайт ще в процесі модернізації, яка має завершитися до початку четвертої сесії, тобто до початку вересня 2020 року. Синхронно відбувається перехід на електронний документообіг та систему «електронний законопроект». Тобто відбуваються комплексні зміни.

На самому сайті зазначають, що на початку цього року приблизно 40 % українців відвідують сайт парламенту зі своїх мобільних пристроїв – у порівнянні з минулим роком цей показник зріс на 130 %.

Нова головна сторінка має лише актуальну інформацію, що постійно оновлюється та розклад роботи парламенту.

Також покращили «блок пленарної активності»: він став активним, відображає стрічку останніх голосувань з чітко виділеним результатом та структурою голосування під час пленарних засідань.

Окрім того додали окремий блок для онлайн-трансляції пленарних засідань. Стрічку новин розділили на дві групи:

Топ-новини – чотири блоки, розміщені на першому екрані

«Новини та публікації» – блок із двох головних та 3-х, або навіть 4-х звичайних новин

Також з'явився швидкий доступ до останніх новин комітетів та оголошень (*Станіслав Троянов Верховна Рада оновила свій сайт – що змінилось // <https://nachasi.com/2020/06/22/vr-site>. – 2020. – 22.06*).

Під час пандемії товари першої необхідності мають бути доступні кожному українцю.

Кабінет міністрів України прийняв постанову про заходи щодо стабілізації цін на товари, що мають істотну соціальну значущість, товари протиепідемічного призначення, необхідні для запобігання поширенню гострої респіраторної хвороби COVID-19. Документ передбачає необхідність здійснення декларування зміни роздрібних цін у разі їх збільшення на окремі категорії товарів.

Аби зробити цей процес максимально зручним і прозорим, на період карантину, було запущено новий сервіс із декларування цін, а також дашборд, де українці можуть відслідковувати зміни вартості товарів.

Бізнес через кабінет подає інформацію про зміни цін на товари, у разі збільшення ціни на понад 5 %. Інформація зберігається у центральній базі даних у вигляді єдиного реєстру.

Інспектори Держпродспоживслужби через кабінет моніторять процес, без зайвої комунікації з бізнесом. А українці слідкують за змінами цін через публічний дашборд

Це стосується:

- товарів протиепідемічного призначення: антисептики, дезінфектори, окремі лікарські засоби, засоби індивідуального захисту
- товарів істотної соціальної значущості: хліб, молоко, крупа тощо

Декларування цін – тимчасовий захід. Постанова КМУ діє лише на період карантину. Після – ринок має повернутись до звичного режиму саморегуляції.

Кабінет для бізнесу: price.consumer.gov.ua

Дашборд для українців: <http://surl.li/dkkw>

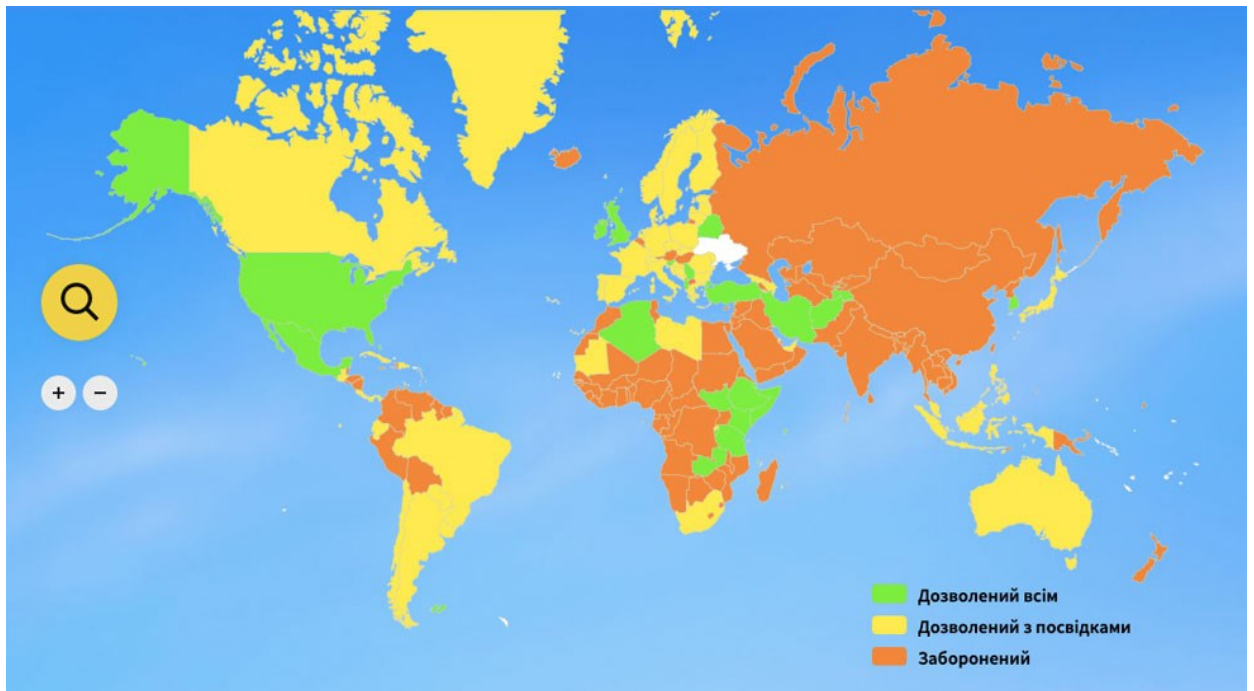
Сервіс створений за підтримки Міністерства цифрової трансформації, Держпродспоживслужби та Інституту аналітики та адвокації (*Запрацював новий Реєстр роздрібних цін та дашборд для українців // <https://thedigital.gov.ua/news/zapratsyuvav-noviy-reestr-rozdribnikh-tsin-ta-dashbord-dlya-ukraintsiv>. – 2020. – 22.06).*

Інтерактивна мапа світу для подорожей.

Презентував мапу міністр закордонних справ України Дмитро Кулеба. Платформа містить усю необхідну інформацію для планування подорожей під час карантину.

Онлайн-мапа має два основних розділи: транзитний проїзд та правила в'їзду саме для громадян України.

Це карта для людей. Уряди країн світу запроваджують обмеження на пересування через пандемію COVID-19. Правила в'їзду та транзиту постійно оновлюються. Як розібратися, куди можна їхати, а куди – ні? Наша нова карта дозволить громадянам України уникнути плутанини.

Просто оберіть певну країну, куди ви плануєте поїхати, і ви отримаєте усю необхідну інформацію щодо відвідування країни для Українців – які заборони, умови та обмеження можуть бути.

Також мапа позначає країни різними кольорами, для позначення правил в'їзду:

Помаранчевий колір – наразі заборонений в'їзд для українців

Жовтий – можна перетинати кордон, проте з певними обмеженнями

Зелений – в'їзд дозволено, немає жодних заборон

Також Дмитро Кулеба зазначив, що навіть після стану пандемії у світі, ця інтерактивна мапа буде й надалі допомагати українцям планувати подорожі.

Дмитро Кулеба, Міністр закордонних справ України:

Чесно зізнаюся, ця карта полегшує життя і мені як міністру закордонних справ. Мене часто запитують в інтерв'ю та приватних розмовах, куди можуть поїхати за кордон українці. Тепер у мене під рукою є повноцінна відповідь на це запитання. Кожен громадянин тепер має доступ до актуальної інформації про обмеження пересування та сполучення в інших країнах у будь-який час доби просто на екрані свого комп'ютера чи смартфона (*Станіслав Троянов З'явилась інтерактивна мапа світу для планування подорожей під час пандемії // <https://nachasi.com/2020/06/22/quarantine-map>. – 2020. – 22.06*).

17 червня Комітет цифрової трансформації розглянув законопроекти та рекомендував Верховній Раді прийняти їх за основу.

- Законопроект № 3567 збільшує прозорість та доступність для аналізу рішень органів місцевого самоврядування. Буде можливо автоматично збирати та обробляти оприлюднені дані.

- Законопроект № 3623 переводить облік трудової діяльності працівника в е-форму. Також регулює питання автоматичного призначення пенсії на

порталі Пенсійного фонду України. Пізніше ці послуги будуть доступні на порталі Дія.

- Законопроект № 3624 змінює норми Закону України «Про судоустрій і статус суддів» у зв'язку із запровадженням обліку трудової діяльності працівника в електронній формі. Після прийняття кандидатам на посади судді та члена Вищої кваліфікаційної комісії суддів України не потрібно подавати копію трудової книжки з-поміж інших документів.

- Законопроект № 3499 про інтерпеляцію, тобто парламентського контролю за діяльністю Уряду. Зокрема законопроект надає народним депутатам право ініціювати обов'язкові слухання щодо оцінки діяльності того чи іншого міністра.

Окрім цього, депутати рекомендували ввести до порядку денного Верховної Ради законопроект «Про віртуальні активи» і спрямували запит на надання висновків, пропозицій і зауважень від Кабміну до його тексту (*Комітет розглянув законопроекти, спрямовані на цифровізацію України // <https://thedigital.gov.ua/news/komitet-rozglyanuv-zakonoproekti-spryamovani-.> – 2020. – 17.06*).

Верховна Рада в першому читанні підтримала законопроект, згідно з яким державні органи, місцеву владу й держпідприємства зможуть користуватися хмарними послугами.

За відповідний законопроект № 2655 в першому читанні проголосувало 280 народних депутатів на засіданні парламенту у вівторок 16 червня.

Зазначений документ визначає правила користування, а також вводить в дію перелік постачальників хмарних послуг, який пропонується вести Кабінету міністрів.

Згідно з законопроектом до хмарних послуг належать: інфраструктура як послуга (IaaS), платформа як послуга (PaaS), програмне забезпечення як послуга (SaaS) і безпека як послуга (SECaaS), а також інші послуги, що відповідають визначенню хмарних послуг.

«У разі хоча б часткової реалізації стратегії Cloud First (приблизно 50 % потреб в ІТ сфері буде задовольнятися за рахунок хмарних послуг, а не капітальних інвестицій), сукупна економія може досягти 40 млрд грн за період 2020-2024 роки», – наголошується в пояснювальній записці до законопроекту.

Автори ініціативи впевнені, що реалізація комплексу заходів, які прописані в документі, допоможе заощадити бюджетні кошти і підштовхне реалізацію проектів електронного урядування, дистанційного навчання та забезпечення більшої доступності державних послуг фізичним і юридичним особам. Також у разі вступу законопроекту в силу, в Україну можуть надійти понад 10 млрд грн приватних інвестицій у найближчі п'ять років.

Так, **законопроект пропонує на законодавчому рівні:**

- визначити поняття «хмарних обчислень», «хмарних послуг», «постачальника хмарних послуг», «користувача хмарних послуг», «хмарних ресурсів», а також «центру обробки даних (ЦОД)»;
- ввести в термінологію українського законодавства визначення і перелік хмарних послуг, способи їх надання, встановити вимоги до постачальників хмарних послуг для публічних замовників;
- встановити правові засади надання хмарних послуг;
- визначити особливості надання та споживання хмарних послуг держорганами, органами місцевого самоврядування, а також особливості обробки персональних даних і захисту інформації при наданні хмарних послуг.

Між тим, як повідомив раніше заступник міністра освіти і науки Єгор Стадний, використання дистанційних технологій у період карантину виявило готовність до цього тільки двох десятків університетів. Всі інші впали в сплячку або перейшли на перейшли на «режим месенджера» (**Намалья Братусь Рада планує вирішувати держорганам зберігати інформацію на хмарних ресурсах // https://zn.ua/ukr/UKRAINE/rada-planuye-virishuvati-derzhorganam-zberigati-informaciyu-na-hmarnih-resursah-351150_.html**. – 2020. – 16.06).

280 депутатів за: Верховна Рада підтримала законопроект, який збільшить ефективність використання державних ресурсів та регулює застосування хмарних технологій.

Законопроект розроблено Міністерством та Комітетом цифрової трансформації.

«Ми пропонуємо запровадити принцип Cloud First. Це дозволить знизити ризики корупції на закупівлі обладнання, зменшити витрати з бюджету та прискорити впровадження інновацій в органах влади, освіти, науки та інших сферах життя. Ухвалення закону в другому читанні стане поштовхом для більш ефективної взаємодії держави та суспільства», – зазначає **Віцепрем'єр-міністр України – Міністр цифрової трансформації Михайло Федоров.**

Світовий досвід демонструє, що системи хмарних обчислень зменшують витрати на побудову та розширення державними установами власних потужностей. За даними журналу «The Economist», обсяги цифрової інформації зростають удесятеро кожні п'ять років. Тому для оброблення інформації самотужки органам влади та місцевого самоврядування необхідно періодично збільшувати кількість обчислювальних та людських ресурсів.

На думку **співавтора законопроекту, заступника голови Комітету цифрової трансформації Олександра Федієнка,** законопроект про хмарні послуги визначає правила гри між органами виконавчої влади, місцевого самоврядування, держпідприємствами та постачальниками хмарних послуг.

«Ухвалення законопроєкту дасть поштовх цифровізації держави та використанню прогресивних технологій. Дякую всім, хто взяв участь у розробленні законопроєктів та підтримав їх ухвалення в першому читанні. Ми продовжимо роботу над удосконаленням тексту законопроєкту до другого читання і надалі залучатимемо широку аудиторію фахівців до цього процесу».

Приміром, у Великій Британії використання хмарних технологій зменшило витрати на цифрові трансформації та інформаційні технології від 2012 до 2015 року на 3,56 млрд фунтів стерлінгів (*Схвалено законопроєкт «Про хмарні послуги» // <https://thedigital.gov.uk/news/skhvaleno-zakonoproekt-pro-khmarni-poslugi>. – 2020. – 16.06).*

Послуги, пов'язані з ФОП, на порталі Дія стали доступними для всіх українців у квітні. Від цього часу стати бізнесменом можна не виходячи з дому, за 10 хвилин.

Раніше такі послуги надавали в основному офлайн, хоча була можливість їх надання і в онлайн-режимі. Так, окрім електронного подання заяви, користувач був вимушений додатково відвідувати податкову, приходити з оригіналами документів та дозаповнювати деякі форми заяв.

Тепер усього цього робити не потрібно. Ми розширили спектр супутніх послуг, які надають при реєстрації ФОП. Досягли цього завдяки реінжинірингу послуг. Ми спростили введення даних, завдяки чому обсяг заяви зменшився майже уп'ятеро, розташували підказки на кожному етапі заповнення заяви і створили тест, який дозволяє обрати КВЕД та систему оподаткування без додаткових консультацій зі спеціалістами. Після реєстрації ФОП заявник отримує виписку з ЄДР в особистому кабінеті. І це єдиний необхідний для початку підприємницької діяльності документ. До того ж, фізичні особи-підприємці можуть не вести книги обліку доходів під час карантину, якщо її ведення мало розпочатися після встановлення карантину.

Результат запровадження е-послуг, пов'язаних із ФОП: за три місяці ФОП через портал відкрили 16,1 тис. разів, що становить практично 45 % від усіх ФОП, зареєстрованих за цей час в Україні. Така статистика свідчить про популярність онлайн-послуг.

Усього за три місяці:

	Усього	На порталі
Відкриття ФОП	35 861	16 107
Внесення змін ФОП	27 550	14 073
Закрили ФОП	32 513	14 682

Загалом на порталі доступно понад 30 найпопулярніших послуг, якими користуються українці. Також є кабінет громадянина, де можна переглянути статус надання отримання послуги або інформацію про себе з п'яти реєстрів. Скоро на порталі Дія будуть доступні також послуги, пов'язані з ТОВ (45 %

ФОП відкривають онлайн // <https://thedigital.gov.ua/news/45-fop-vidkrivayut-onlayn>. – 2020. – 12.06).

Кабінет Міністрів ухвалив оновлену програму діяльності, в якій цифровізація країни визначена, як один із пріоритетів Уряду.

Цифрова трансформація країни є одним із ключових завдань, поставлених Президентом України Володимиром Зеленським, в якому Мінцифри сьогодні має результати: найбільш відчутні для громадян – мобільний застосунок Дія та портал державних послуг із кабінетом громадянина.

«Ще на початку створення Міністерства цифрової трансформації поставили цілі: оцифрувати усі державні послуги, навчити щонайменше 6 млн українців цифрової грамотності та залучати до 10 % ІТ у ВВП України. Також принципово важливим завданням є покриття 95 % транспортної інфраструктури, населених пунктів та їхніх соціальних об'єктів високошвидкісним якісним інтернетом», – зазначив **Віцепрем'єр-міністр України – міністр цифрової трансформації Михайло Федоров**.

Окрім цього, пріоритетною є цифровізація галузей митниці, податкової, містобудування, земельних відносин, охорони здоров'я, освіти, соціального захисту та пенсійного забезпечення, судочинства та захисту інформації. Ці галузі є найбільш затребуваними і водночас мають найвищий ризик корупції. Працюємо над централізацією та взаємодією державних реєстрів, створюємо надійні системи захисту інформації.

Для громадян трансформуємо електронні послуги, пов'язані із народженням дитини, записом до дитячого садочка або школи, зміною місця проживання, вступу та навчання в університеті, реалізацією виборчих прав, шлюбу, працевлаштування та призначення пенсії. Хочемо, аби ці послуги надавалися онлайн без жодних довідок, черг та інших незручностей.

Для бізнесу ми запроваджуємо отримання ліцензій та дозволів онлайн. Не може бути такого документу, якого б не існувало онлайн.

Для цього в міністерствах та інших центральних органах виконавчої влади, обласних держадміністраціях призначають CDTO (Chief Digital Transformation Officer) – відповідальних за цифровізацію, електронні реєстри, процеси та послуги. Сьогодні CDTO вже працюють у Міністерстві охорони здоров'я, Міноборони, Держаудиті та у Херсонській обласній держадміністрації.

Іншими пріоритетами нашої діяльності є створення віртуальної бізнес-країни Дія Сіті, легалізація віртуальних активів, запровадження Е-резиденства та місцева інформатизація.

Створення цифрової держави – потреба часу, яка має вивести Україну у світові лідери із залучення інвестицій, протидії корупції та непотрібної бюрократії, а найголовніше – зручності та комфорту взаємодії людини із державою (***Цифрова трансформація – один з пріоритетів Уряду //***

<https://thedigital.gov.ua/news/tsifrova-transformatsiya-odin-z-prioritetiv-uryadu>. – 2020. – 12.06).

Близько 1500 бібліотек Київської, Одеської, Миколаївської та Запорізької областей отримають 5000 комп'ютерів завдяки проєкту Міністерства цифрової трансформації – Дія.Цифрова освіта.

Комп'ютери не нові, але підходять для використання бібліотеками як для суто бібліотечної роботи, так і для доступу користувачів до інтернету та можливості здобути цифрові навички на платформі Дія.Цифрова освіта.

До списку бібліотек, які отримають комп'ютери, насамперед включено сільські бібліотеки та бібліотеки ОТГ, які до цього часу цієї техніки не мали. Конкретні області обрано з урахуванням можливостей партнерів.

Перелік бібліотек, які отримать комп'ютери, доступний за посиланням: https://bit.ly/libraries_digitalization.

Проєкт комп'ютеризації бібліотек буде продовжуватися. Адже бібліотеки є саме тими закладами, де люди можуть реалізувати свою потребу в цифровій освіті безкоштовно. В Україні є понад 15 тисяч публічних бібліотек і більшість з них – це сільські бібліотеки та бібліотеки ОТГ. Однак, лише близько 30 % з них мають комп'ютери та підключені до мережі Інтернет.

5000 комп'ютерів передадуть бібліотекам у містах і селах України завдяки проєкту Дія.Цифрова освіта, за сприяння Української бібліотечної асоціації, підтримки Офісу Президента України та допомоги соціально-відповідального бізнесу. Ми розглядаємо бібліотеки як драйверів цифрової освіти в регіонах. Загалом на сьогоднішній день ми вже побудували мережу із більш ніж 1300 хабів цифрової освіти по всій країні (*Мінцифра оприлюднила перелік бібліотек, які отримають 5000 комп'ютерів // <https://thedigital.gov.ua/news/mintsifra-oprilyudnila-perelik-bibliotek-yaki-otrimayut-5000-kompyuteriv>. – 2020. – 12.06).*

Верховна Рада ухвалила Закон щодо підтвердження відповідності інформаційної системи вимогам із захисту інформації.

Зміни до Закону України «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах» стосуються підтвердження відповідності інформаційної системи вимогам із захисту інформації ЄС. Їх подали народні депутати Комітету цифрової трансформації.

Ми впроваджуємо вимоги стандартів сімейства системи управління інформаційною безпекою (СУІБ) для окремих категорій інформації. Важливо, що ці вимоги діють для забезпечення інформаційної та кібербезпеки в ЄС і наближують Україну до європейських норм.

За Законом, підтвердження відповідності комплексної системи захисту інформації (КСЗІ) відбуватиметься за результатами держекспертизи.

Важливо! *Тепер державні інформаційні ресурси та інформація з обмеженим доступом, крім державної таємниці, може оброблятися в системі без застосування КСЗІ, у разі виконання умов:*

- підтвердження відповідності системи управління інформаційною безпекою національним стандартам України щодо систем управління інформаційною безпекою;

- використання для захисту інформації в системі засобів криптографічного захисту інформації, які мають позитивний експертний висновок за результатами державної експертизи;

- жоден з елементів системи не може бути розташований на території України, де органи державної влади тимчасово не здійснюють своїх повноважень, на територіях держав, визнаних Верховною Радою України державами-агресорами, на територіях держав, щодо яких застосовані санкції відповідно до Закону України «Про санкції», та на територіях держав, які належать до митних союзів з такими державами;

- виконання особливих вимог, встановлених Урядом до забезпечення захисту інформації в системах залежно від категорії державних інформаційних ресурсів або інформації з обмеженим доступом, вимога щодо захисту якої встановлена законом.

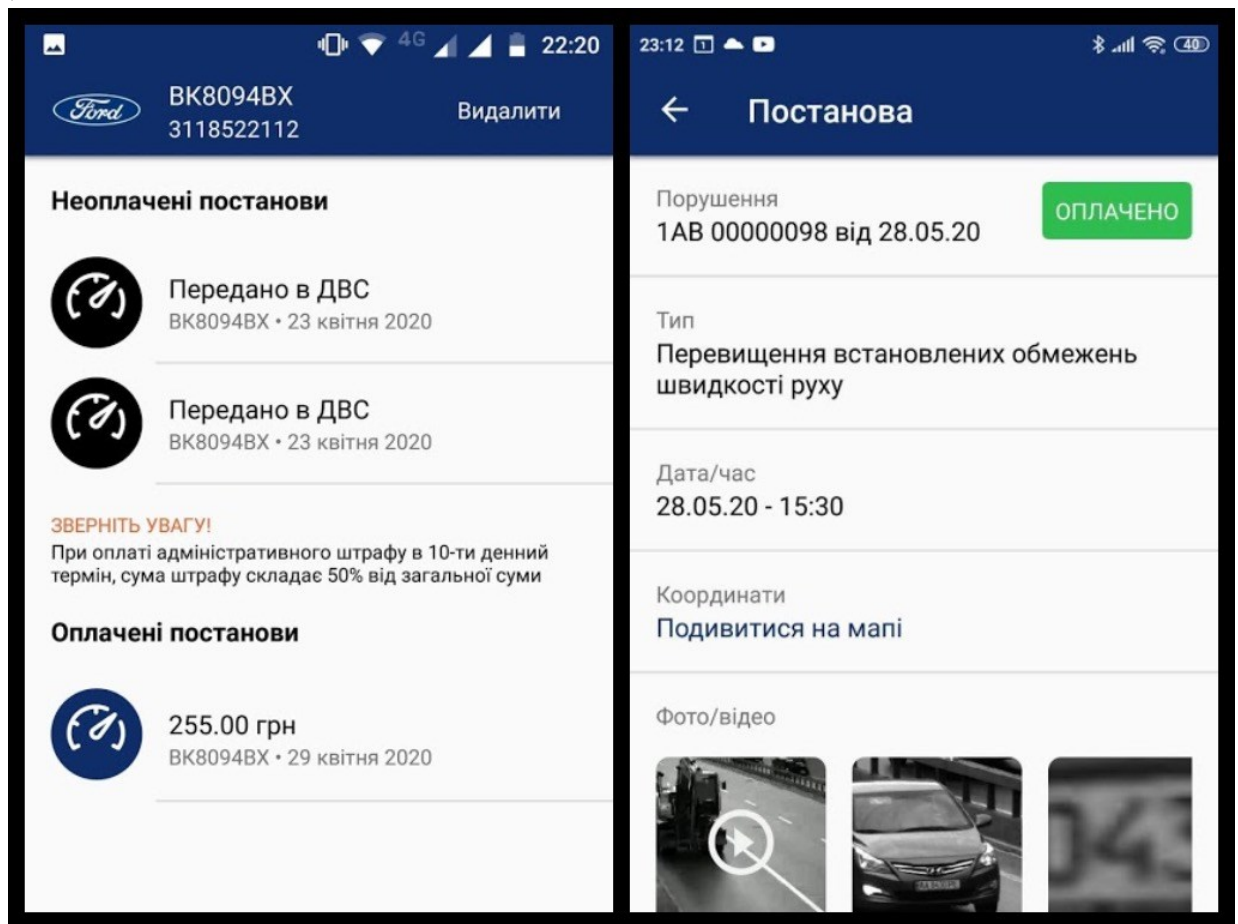
Схвалений закон запроваджує альтернативний спосіб підтвердження відповідності інформаційної системи вимогам із захисту інформації. Цікаво, що схожа практика законодавства вже застосовується в Україні у сфері публічних закупівель.

Мінцифри підтримує законодавчі ініціативи, які наближають Україну до стандартів ЄС, і дякує Комітету цифрової трансформації за плідну роботу (*Ухвалено Закон про захист інформації в телекомунікаційних системах // <https://thedigital.gov.ua/news/ukhvaleno-zakon-pro-zakhist-informatsii-v-telekomunikatsiynikh-sistemakh>. – 2020. – 05.06*).

МВС запустило застосунок «Штрафи ПДР». Поки застосунок доступний лише на Android, версія для IOS з'явиться найближчим часом.

У застосунку «Штрафи ПДР» можна не тільки сплатити штрафи, які вже винесені, а ще оперативно отримати повідомлення про нові постанови або зміни їхнього статусу, йдеться на сайті МВС.

Застосунок також знадобиться водіям, які не є власниками транспортного засобу. Після фіксування порушення повідомлення поштою прийде безпосередньо власнику авто, водночас застосунок дозволяє будь-якому користувачеві, який оформив підписку, отримати штрафи для цього транспортного засобу.

Якщо оплата за штраф здійснюється протягом 10 банківських днів з моменту отримання постанови, то надається знижка 50 %.

Застосунок поки доступний лише на Android, версія для IOS з'явиться найближчим часом. Також запустили телеграм-бот «Штрафи ПДР». За його допомогою можна оформити підписку на транспортний засіб та сплатити штраф з використанням банківської картки.

Постанова

Марка
FORD

Модель
S-MAX

Номерний знак
BK8094BX

Правопорушення
Водій зафіксованого транспортного засобу перевищив максимальну швидкість руху на 37 км/г, чим порушив пункт 12.9.(б) Правил дорожнього руху України

Сума штрафу: 255.00 ГРН

Оплата

Оплата порушення ПДР, згідно постанови 1AB00000107

Номер карти

ММ/YY CVV

Введіть e-mail

До сплати: 132.50 ГРН
Комісія: 5.00 ГРН

ОПЛАТИТИ

Використовуючи додаток "Штрафи ПДР" ви автоматично погоджуєтесь з умовами використання. [Угода користувача](#)

*(Владислава Шевченко МВС запустило застосунок «Штрафи ПДР»:
перевірити наявність штрафів та сплатити онлайн //
<https://nachasi.com/2020/06/03/auto-penalty-ukraine>. – 2020. – 03.06).*

Регіональні ініціативи

Городская власть Киева готова отсрочить введение единого электронного билета, пока правительство не разработает изменений в законодательство о предоставлении льгот на проезд льготникам из других регионов.

«Киевская городская государственная администрация готова отложить до 1 января 2021 года введения единого электронного билета на проезд в городском общественном транспорте, чтобы дать возможность правительству разработать изменения в законодательство о предоставлении льгот на проезд льготным категориям граждан».

Заместитель председателя КГГА Марина Хонда отметила, что Киев столкнулся с проблемой, которая должна быть решена на государственном уровне.

В частности, город компенсирует расходы на проезд киевлян, которые имеют право на льготный проезд, их количество составляет около 240 тысяч человек.

Также право бесплатного проезда действует для пенсионеров, а это 480 тысяч жителей Киева.

В то же время, льготники с других регионов будут вынуждены оплачивать проезд за собственные средства с введением единого электронного билета.

Хонда добавила, что столичный бюджет этих расходов покрыть не может, поэтому государство должно урегулировать этот вопрос на законодательном уровне.

«На нескольких совещаниях с участием премьера, членов правительства и руководства столицы, была достигнута договоренность, что правительство разработает соответствующие изменения в законодательство Украины. А столица учтет рекомендации чиновников и отсрочит введение электронного билета, пока вопрос компенсаций льготникам не будет решен» *(Киев готов отсрочить внедрение единого э-билета // <https://www.pravda.com.ua/rus/news/2020/06/30/7257617>. – 2020. – 30.06).*

«Дніпропетровщина туристична».

На сайті можна знайти одразу декілька різноманітних дестинації спеціально для туристів. Всі маршрути розділили в залежності від бажаної категорії та вашої мети.

А до переліку міст потрапили:

- Дніпро
- Марганець
- Кривий Ріг
- Нікополь

- Павлоград
- Кам'янське

Голова Дніпропетровської обласної ради Святослав Олійник зазначає, що на території Дніпропетровщини можна побачити найбільшу в Європі колекцію кам'яних баб, курган, у якому зберігалася унікальна скіфська пектораль, та побувати на Мавринському майдані, який називають місцевим Стоунхенджем.

The screenshot shows the website for the Dnipropetrovsk Region Tourist Office. The header includes the region's coat of arms, the name 'ДНІПРОПЕТРОВЩИНА ТУРИСТИЧНА', and navigation links for 'ГОЛОВНА', 'НОВИНИ', 'АФША', and 'КОНТАКТИ'. The main section is titled 'МАРШРУТИ' and features six route cards:

- ПЕТРИКІВЩИНА – ВІЗИТНА КАРТКА УКРАЇНИ**: 12 months, 48 km, 1h 25min.
- ПОКРОВ - МІСТО, ДЕ ВИПОВНЮЮТЬСЯ МРПІ**: 4 months, 9.3 km, 0h 40min.
- ЗАЙЦІВСЬКА ГРОМАДА: ПОЛІТ НАД СТЕПОМ**: 3 months, 33 km, 1h 25min.
- МИКОЛАЇВСЬКА ОТГ - СТОЛИЦЯ ВЕЛОТУРИЗМУ ПРИДНІПРОВ'Я**: (No specific metrics shown).
- МЕЖИРІЧ: СЛАВЕТНЕ СЕЛО**: (No specific metrics shown).

Окрім того можна навчитись створювати унікальний петриківський розпис, занесений до нематеріальної спадщини ЮНЕСКО та зануритися в атмосферу козацької вольниці на місці розташування козацьких січей.

За всю історію близько 40 культур змінилося на території нашої області: кімерійці, скіфи та сармати, алани, печеніги, половці, слов'яни. Область має унікальний туристичний потенціал та досі не оцінену повною мірою історико-культурну спадщину, яку ми зараз відкриваємо по-новому (*Станіслав Троянов На Дніпропетровщині запустили сайт для туристів – «Дніпропетровщина туристична» // <https://nachasi.com/2020/06/26/dnipropetrovshhyna-turystychna>. – 2020. – 26.06).*

Миколаївська облдержадміністрація та Експертний офіс Всеукраїнського громадського бюджету підписали меморандум про співпрацю. Вже цього року буде прозоро, завдяки електронному голосуванню, відібрано громадські проекти, а наступного року розпочнеться їх реалізація.

24 червня Миколаївська область приєдналась до Всеукраїнського громадського бюджету – проекту, який дозволить профінансувати коштом держбюджету ініціативи, які запропонують та оберуть у голосуванні жителі Миколаївщини. Підписавши Меморандум, Миколаївська обласна державна адміністрація (ОДА) стала наступною, що впроваджує інноваційні підходи до залучення громадян у прийнятті рішень завдяки новому національному інструменту громадської участі – Всеукраїнському громадському бюджету (ВГБ).

Документ підписали Голова Миколаївської ОДА Олександр Стаднік та двоє представників Експертного офісу ВГБ: голова ГО «Форум розвитку громадянського суспільства», національний експерт проекту Ради Європи Олексій Коваленко та виконавчий директор ГО SocialBoost Віктор Гурський.

Круглий стіл, присвячений старту Всеукраїнського громадського бюджету в Миколаївській області, відбувся у форматі відеоконференції. **Учасниками його стали головні дійові особи, стейкхолдери та новатори, котрі із самого початку адвокатують та сприяють впровадженню ВГБ в Україні:**

Голова Миколаївської ОДА Олександр Стаднік

Члени Експертного офісу ВГБ: Олексій Коваленко, Віктор Гурський та ідейний натхненник проекту Артем Стельмашов

Керівниця експертної групи розвитку місцевого самоврядування Міністерства розвитку громад і територій Оксана Павлюк

Спеціалістка з розвитку громадянського суспільства проекту ПРООН в Україні Оксана Косенко

Керівник проекту Ради Європи «Сприяння участі громадян у демократичному процесі прийняття рішень в Україні» Володимир Кебало

Заступниця директора Департаменту інформації та взаємодії з громадськістю Секретаріату Кабінету Міністрів, завідувача відділом сприяння розвитку громадянського суспільства та взаємодії з громадськістю Наталія Окша.

«Підписання меморандуму про співпрацю – це перший крок до спільного впровадження нового інноваційного інструменту участі громадян та електронної демократії – «Всеукраїнського громадського бюджету» у Миколаївській області.

Цей інструмент сприятиме фінансовій децентралізації, стане стимулом для інституціонального розвитку громад Миколаївщини, налагодження діалогу та взаємодії між громадянами, місцевою та центральною владою на партнерських засадах заради якісного розвитку регіону. Головна мета – побачити результат, який буде формуватись на принципах демократії, прозорості та чіткості», – підкреслив Голова Миколаївської ОДА Олександр Стаднік.

«Карантинні обмеження не стали на заваді! Сьогодні фахівці Миколаївської обласної адміністрації демонструють приклад роботи справжніх публічних державних службовців, що опікуються розвитком

громади, на практиці впроваджують стандарти та принципи Ради Європи щодо залучення громадськості до процесів прийняття рішень», – відзначив **Олексій Коваленко (Експертний офіс ВГБ, ГО «Форум розвитку громадянського суспільства»)**.

Про громадський бюджет

Бюджет участі (громадський, партисипаторний бюджет) – це процес, що дозволяє громадянам долучатись до розподілу коштів з бюджету: міського, обласного, державного тощо. Громадяни через спеціальну платформу подають власні проекти покращення міста чи області. Проекти проходять перевірку на відповідність умовам конкурсу, за потреби – доопрацьовуються. Далі вони стають доступними для голосування. Ініціативи, які набрали найбільшу кількість голосів, отримують фінансування.

«Громадський бюджет – гарний інструмент як відкритого урядування, так і громадської участі. В попередніх планах дій Уряду ми більше говорили про підзвітність та прозорість у витрачанні бюджетних коштів. Перехід до механізму, який дозволив громадянам бути безпосередньо учасниками планування витрачання коштів, це крок уперед. Для органів влади – це можливість бути більш близькими для громадян, бути чутливими до їхніх потреб, а самим громадянам ВГБ дозволяє розуміти і впливати на те, на які потреби будуть витрачатися державні кошти», – говорить **представниця Секретаріату Кабміну Наталія Окша**.

«Проект «Пілотне впровадження ВГБ в трьох областях України» був підтриманий програмою зміцнення демократичного врядування ПРООН. В рамках цієї програми ПРООН допомагає уряду, громадянському суспільству та народу України вдосконалювати демократичну політику та практику, необхідні для прискорення прогресу в сфері сталого людського розвитку.

Громадські бюджети вже успішно впроваджуються в Україні на місцевому рівні. Саме тому, коли до нас звернулись представники громадянського суспільства з ініціативою адвокатувати запровадження всеукраїнського громадського бюджету, ми підтримали цю ініціативу. Громадські бюджети як інструмент участі громадян в управлінні державними справами сприяють досягненню Порядку денного до 2030 та Цілей сталого розвитку (зокрема Цілі №16 «Мир та справедливість»)), – зазначає **Оксана Косенко (ПРООН)**.

Про людей, партнерство та розвиток громад

Проект Ради Європи активно адвокує запровадження Всеукраїнського громадського бюджету в різних областях України. В організації підкреслюють, що для цього необхідна комунікація між усіма зацікавленими сторонами, зокрема з органами центральної влади, а також співпраця з експертами та партнерами.

«У фокусі нашого круглого столу і цього процесу – не положення чи інструмент, а люди, жителі та громади, які отримують новий інструмент, що дозволяє їм покращити власне життя.

Громадський бюджет – це потужний інноваційний інструмент, який впроваджується по всьому світу й активно впроваджується в Україні, тепер – і на національному та регіональному рівні. Він дає можливість жителям, громадам дуже швидко впливати на ті чи інші процеси і таким чином повертає довіру до демократичних інституцій. Крім того, як показує досвід двох пілотних областей, ВГБ – ефективний інструмент налагодження тіснішої взаємодії між органами державної влади та громадськістю, активними жителями. Він формує стале партнерство, є каталізатором розвитку регіонів і включеності жителів у цей процес», – акцентував **Володимир Кебало (Рада Європи)**.

Впровадження Всеукраїнського громадського бюджету

Всеукраїнський громадський бюджет – це бюджет участі національного рівня. Робота над його впровадженням триває з 2018 року, коли Верховна Рада внесла відповідні зміни до Бюджетного кодексу, а Мінрегіон – до Постанови КМУ № 196 та Наказу № 80, пояснює Олексій Коваленко. З 2019-го почалась процедура імплементації Всеукраїнського громадського бюджету в областях – за участі Міністерства розвитку громад і територій, Кабінету Міністрів України, Секретаріату Кабінету Міністрів, чисельної групи національних і міжнародних експертів та представників громадянського суспільства.

Подання проєктів та голосування за них відбувається на рівні області, проте кошти спрямовуються з державного бюджету України, а саме з Державного фонду регіонального розвитку, який підпорядковується Міністерству розвитку громад і територій. 2020 року ДФРР спрямовує на ініціативи національного бюджету участі 30 млн гривень.

«ВГБ – це новий, але надзвичайно прогресивний інструмент залучення громадян до вирішення питань місцевого і регіонального значення. Спільними зусиллями проєктів міжнародної технічної допомоги, Кабінету Міністрів, Міністерства, місцевих органів виконавчої влади ми можемо реалізувати такі амбітні проєкти і залучати громадян до ухвалення управлінських рішень, що дуже важливо у контексті реформи місцевого самоврядування.

Децентралізація – це перш за все передача повноважень, ресурсів та відповідальності на місцевий рівень. І успішними є саме ті громади, де представники громадянського суспільства працюють разом з місцевими органами влади на розвиток громади і свого регіону. ВГБ є тим інструментом, який допомагає налагоджувати діалог між громадянами, виконавчою владою на місцях та органами місцевого самоврядування», – заявила **представниця Мінрегіону Оксана Павлюк**.

Дорожня карта ВГБ у Миколаївській області

Олексій Коваленко також розповів про наступні кроки впровадження ВГБ у Миколаївській області. Наступним кроком після підписання Меморандуму про співпрацю стане доопрацювання Положення про Всеукраїнський бюджет участі. Експертний офіс спільно з Миколаївською

ОДА та юристами ПРООН максимально наблизять його до потреб Миколаївщини.

Далі відбудеться запровадження електронної системи «Громадський проект» у Миколаївській області, щоб подання і голосування за проекти було якомога ефективнішим.

«Організація SocialBoost надасть в користування систему «Громадський проект», яка вже довела свою ефективність у понад ста містах і громадах України, які проводять громадський бюджет щорічно. Система дозволить прозоро і легко подавати проекти, оцінювати їх, звітувати щодо кожного кроку відбору та реалізації проекту, забезпечуватиме прозоре та надійне голосування мешканців.

Ми навчимо модераторів системи користуватись електронними інструментами, необхідними для автоматизації процесу, а також будемо надавати постійну технічну підтримку і консультації щодо автоматизації процесу ВГБ у Миколаївській області», – зазначив **Віктор Гурський (Експертний офіс ВГБ, SocialBoost)**.

Представникам Миколаївської ОДА, громадським активістам та ідейникам проектів буде надано повноцінний супровід для реалізації проекту: передано методичні матеріали, концепцію інформаційної кампанії, буде проведено ряд тренінгів та воркшопів. Також під час проведення конкурсу команда проекту буде здійснювати консультаційну, методичну та технічну підтримку.

«У світі мало прикладів, коли можна було б взяти готове рішення [національного бюджету участі]. Португалія, Корея та ще кілька країн роблять подібні експерименти. Приємно, що в Україні є ряд областей, які готові це впроваджувати, а ми готові допомагати в інформаційній кампанії, проведенні тренінгів тощо», – пообіцяв **учасник Експертного офісу ВГБ (на громадських засадах) Артем Стельмашов**.

«Ми [SocialBoost] почали працювати над впровадженням громадського бюджету в містах у 2016 році і бачимо, яких обсягів досягнув цей процес глобально зараз в Україні. Хочеться вірити, що завдяки таким областям-чемпіонам як Миколаївська, завдяки підтримці Міністерства розвитку громад і територій, ПРООН Україна, Ради Європи і всіх партнерів Всеукраїнський громадський бюджет буде вдосконалюватись з кожним роком і досягне не менших масштабів», – підсумував **Віктор Гурський (Naya Novak Миколаївська область долучилась до Всеукраїнського громадського бюджету // <https://www.prostir.ua/?news=mykolajivska-oblast-doluchylas-do-vseukrajinskoho-hromadskoho-byudzhetu>. – 2020. – 25.06)**.

Експертний погляд

Яника Мерило, експерт, советник министра цифровой трансформации:

Сразу говорю, что это мое личное мнение, которое может не совпадать с мнением МинЦифры.

Сегодня идет дискуссия о быстром переходе на дистанционное и электронное обучение. Скажу коротко, а потом объясню свою позицию более развернуто. Быстро осуществить такой переход не получится. И это создаст больше вреда, чем пользы, если говорить о школах.

Почему?

Школы недостаточно оборудованы компьютерами и многие не имеют достаточного доступа в интернет (не в кабинете директора, а со свободным доступом для всех учителей).

Нет достаточного уровня цифровой грамотности у всех учителей, на которых возложили бы такие обязанности (по проведению дистанционных уроков, – ред.).

Нет материалов для обучения, а перевод своих обычных уроков в онлайн-режим требует и хорошего умения пользоваться компьютером и реально намного больше времени.

Нет единой среды обучения и стандартов. Может так получиться, что один урок в Zoom, второй в Skype, третий в Teams.

Нет электронных дневников, умения и привычки пользоваться ими. Есть у некоторых школ, но у меньшинства из них. И пока не отменили требование вести ручную часть отчетов, это будет двойная работа для педагогов.

Нельзя возложить на работающих родителей еще и обязательство учить детей дома, помимо работы. По многим причинам.

Очень важен фактор общения. И это дети. Даже среди взрослых, сознательно выбравших интересный им курс, при онлайн-обучении примерно только 20 % заканчивают его. Не хватает общения с преподавателем, возможности задать вопрос в своем темпе. А. теперь представьте детей на нудных для них онлайн-уроках.

Общение, контроль и мотивация, которой очень не хватает при дистанционном режиме.

Безусловно, стоит поэтапно начинать переходить и на электронное обучение, но начинать этот процесс следует с базовых готовностей, таких как:

- обеспечение всех учителей достаточным доступом в интернет,
- обучение цифровой грамотности на одинаковом и достаточном уровне всех учителей, которые должны пользоваться решениями,
- создание одной среды электронного дневника и уроков по принципу Prozorro и eHealth – центральный компонент, где сохраняется информация и интерфейсы разных систем,

- единые материалы обучения и среды поддержки друг друга для учителей,
- пилотные регионы.

Это как минимум. И только потом можно начинать говорить о полном переходе учебного процесса в дистанционную форму.

Приведу пример самой «электронной» страны, Эстонии. Там уже более 10 лет во всех школах электронные дневники, всюду обеспечен доступ к интернету, есть компьютеры в школах. И все равно там не удался переход на полноценное э-обучение.

Что уж говорить об Украине с ее нынешними проблемами в сфере образования? При нынешнем отсутствии готовности полный переход на электронное обучение создал бы украинской школе этой осенью больше хаоса, чем принес пользы (*Из реала в онлайн. Почему украинская школа не готова к быстрому переходу на дистанционное обучение // https://focus.ua/opinion/ukraine/458101-iz_reala_v_onlain_pochemu_ukrainskaia_shkola_ne_gotova_k_bystromu_perek_hodu_na_e-obuchenie?fbclid=IwAR311QUtq29GdCbSVa3YaMmGm8y7LUMI3ZeUkkIc4u4KNE7zlvIY2eI2cdI. – 2020. – 30.06).*

Олексій Іванкін, засновник Opendatabot:

Останні п'ять років все, що стосується відкритості та прозорості держави, було тісно пов'язане з політичною волею. Політична воля є – відкриваються й покращуються реєстри, на базі яких створюються сервіси для мільйонів українців, такі як «Опендатабот», запускається ProZorro, проводяться реформи.

Разом з тим – оновлюються закони та постанови Кабміну.

За останні дев'ять місяців ми не побачили жодного серйозного покращення відкритих даних в Україні. Ба більше – теперішній прем'єр-міністр жодного разу не згадував термін «відкриті дані» у своїх комунікаціях.

Отже, політична воля або вичерпалася, або ж їй просто не до відкритості. Тож нам лишається опиратися лише на закони.

15 червня закінчився збір пропозицій щодо зміни 835-ї постанови Кабміну, яка сформувала систему відкритих даних в Україні. Мінцифра обговорює з громадськістю, які б ще реєстри додати до списку тих 900, що вже є в постанові. Але чи варто розширювати постанову, яку не виконують?

Чому зміни не поліпшують відкриті дані

Перед тим, як розширювати перелік відкритих реєстрів, варто привести до ладу існуючі дані. У постанові маємо зафіксовані принципи відкритих даних та досить великий список даних, що повинні бути опублікованими. Проте в постанові нема осіб, які за це відповідають, та механізму впливу на них.

Ми маємо перелік наборів даних, але не знаємо, до кого звернутися, якщо з цими даними щось не так. Ось кілька прикладів.

Ліцензійний реєстр МОЗ. Він дозволяє перевірити, чи має конкретна лікарня ліцензію на здійснення медичних послуг. Це важлива інформація, яка повинна бути у відкритому доступі та в легкій для перевірки формі, адже напряду стосується життя та здоров'я українців.

Ми могли б додати інформацію про медичні ліцензії в «Опендатабот». Тоді півтора мільйона українців отримали б оперативну інформацію про якість медичних закладів та були б захищені від шарлатанів.

Зараз такого реєстру не існує, хоча він затверджений у переліку 835-ї постанови, а МОЗ пропонує шукати ліцензії в хаотичному наборі документів на своєму сайті. Звісно, у такій формі віднайти конкретні дані важко, тож в Україні продовжують працювати нефахові лікарі та надавати неліцензовані послуги.

Відкриті дані Держкадастру. Парадокс: Україна відкриває ринок землі, але не має відкритого реєстру з відомостями про цю землю. Поки кадастр не відкрито, контролювати стан земельного банку може лише держава. Така непрозорість залишає великий простір для зловживань.

Відкриття реєстру дозволить контролювати виконання вимог закону про землю та значно скоротить кількість можливих маніпуляцій.

Для українців відкриття реєстру скоротило б час на перевірку документів на землю під час її придбання та продажу. До прикладу, наші користувачі змогли б ввести номер ділянки в «Опендатабот» та отримати всю інформацію про неї. Ця інформація також була б корисною для журналістської спільноти.

Реєстр транспортних засобів. Іноді буває, що реєстр міститься в постанові і навіть опублікований, але у ньому не вистачає важливих полів. Саме так сталося з реєстром МВС. Транспортний реєстр не публікує VIN-коди машин, бо це, мовляв, персональні дані. Такий підхід унеможливорює роботу з реєстром.

В «Опендатабот» ми можемо надати інформацію за номерним знаком та виявити невідповідність щодо марки чи кольору машини. Складніші шахрайські дії та маніпуляції з транспортними засобами все ще можливі.

Реєстр бізнесу. Інший приклад аналогічної проблеми – реєстр компаній Мін'юсту, що опублікований не повністю. Неповнота інформації призводить до складнощів з ідентифікацією податкових боргів ФОП-однофамільців.

Розмежувати такі ФОП можна тільки за адресою, але Мінфін, на відміну від Мін'юсту, вважає адреси ФОП персональними даними.

Виходить, що зараз потрібно сконцентруватися на якості існуючих наборів і простежити за тим, аби вони відповідали принципам відкритих даних: були повними, інтегрованими, відкритими та доступними. На часі якісні, а не кількісні зміни в роботі з відкритими даними.

Як покращити постанову

Якщо держава хоче продовжувати курс на відкритість, то необхідно змінити підходи до роботи з даними. Це означає, що слід сформулювати

критерії якості даних та їх повноти і визначити орган, відповідальний за відкриття даних.

Цей державний орган повинен мати процедуру контролю розпорядників інформації. Відкриті дані мають стати КРІ цього органу і він повинен відповідати за порушення 835-ї постанови (*Чому Україна не стане лідером відкритих даних // epravda.com.ua/columns/2020/06/23/662101. – 2020. – 23.06*).

Вієстурс Лієгіс, керівний партнер Amgor Executive Search Ukraine:

Ежегодно Amgor проводить опрос руководителей крупного бизнеса, цель которого – определить уровень их компетентности в области цифровых технологий.

Исследование достаточно масштабное: участвуют топ-10 компаний различных отраслей в 15-ти странах, в общей сложности – около 2 тысяч организаций.

Все компании крупные – 1000 и более сотрудников, у 80 % опыт работы превышает 20 лет, большинство присутствуют на нескольких рынках.

Как показывают результаты, экспертов в области диджитализации среди топ-менеджеров и членов наблюдательных советов, на самом деле, очень мало: вот уже несколько лет их число держится на уровне 5 %.

Речь, разумеется, идет о компаниях, для которых IT-технологии не являются основным бизнесом: банках, промышленных предприятиях, фармацевтике, ритейле.

Логично предположить, что столь низкий процент компетентных в диджитал-сфере руководителей и тот факт, что их число не растет с годами, свидетельствует о том, что компании не спешат внедрять цифровые технологии.

Мы решили выяснить, почему так происходит, и в последнем исследовании перенесли фокус с количественного на качественный анализ.

Опросили 159 руководителей, входящих в вышеупомянутые 5 % диджитал-директоров, чтобы понять, в чем проблема и как, по их мнению, можно изменить отношение к внедрению цифровых технологий.

Большинство опрошенных подтвердили, что на пути цифровых инноваций сталкиваются с достаточно серьезными проблемами.

45 % признали, что сопротивление внутри компании достаточно высокое, и что им не удастся доказать необходимость инвестирования в диджитализацию.

И только 33 % считают, что получают достаточно ресурсов на реализацию цифровых проектов.

Конечно, есть шанс, что ситуацию поможет изменить текущий кризис. Но исследование позволило выявить несколько интересных моментов, которые бизнесу стоит учитывать.

Картина следующая. На словах поддержка цифровизации очень сильная. Все «за». Это «горячая» тема, и 69 % руководителей считают ее приоритетом.

Экспертам дают возможность презентовать проекты, выслушивают их идеи и предложения.

Но при этом только 28 % руководителей в принципе понимают суть грядущих изменений.

То есть остальные 72 % – подавляющее большинство – не видят, какую дополнительную ценность пресловутая цифровая революция принесет конкретно их бизнесу.

Причем речь идет о руководителях с большим профессиональным и жизненным опытом, которые прекрасно ориентируются в бизнесе, но для которых модная «цифра» является чем-то непонятным. И тратить деньги на что-то непонятное они не хотят.

С другой стороны, получается, что руководители, обладающие соответствующей цифровой компетенцией, не могут «продать» свои идеи коллегам, убедить их в необходимости качественных изменений.

Поэтому мы решили оценить уровень компетенции диджитал-директоров, чтобы понять, способны ли они, опираясь на свою техническую экспертизу, влиять на решения бордов.

Оценка проводилась по модели, разработанной для Chief Digital Officer. Эта модель включает **4 ключевые компетенции, которых явно не хватало многим респондентам.**

Первая, и крайне важная, компетенция – **коммерциализация**, то есть способность просчитать экономический эффект проекта.

Диджитал-эксперты понимают технологию, но не понимают, каким образом компания может извлекать из нее деньги.

На заседании борда неизбежно возникает вопрос: хорошо, мы инвестируем 10 миллионов, и что это нам даст? Как повлияет на бизнес-результат?

Оказалось, что только 25 % опрошенных диджитал-директоров могут дать четкий ответ.

То есть способны количественно просчитать коммерческий эффект диджитализации, показать коллегам, как это поможет зарабатывать деньги, какие расходы оптимизирует.

Второе – **управление рисками**. Как управлять всеми рисками, связанными с диджитализацией? Как грамотно их нейтрализовать? По нашей оценке, только 25 % опрошенных обладают этой компетенцией на достаточно высоком уровне.

Третье – **управление талантами**. Получается, что большая часть руководителей диджитал направления – недостаточно сильные лидеры.

Да, они крутые эксперты, но они неспособны доказать свою правоту, вдохновить людей и сплотить вокруг себя команду.

Четвёртое – диджитал безопасность или защита данных и непрерывности бизнес-процессов, являющаяся сегодня одним из ключевых факторов стабильности операций и финансовых результатов на конкурентном рынке.

Оказалось, что даже профессионалы высокого уровня «плавают» в этом вопросе.

Если обобщить, в руководстве компаний наблюдается определенный раскол. С одной стороны, есть «старая гвардия» – опытные управленцы, обладающие глубокими знаниями в области бизнеса и большим жизненным опытом, которым не достаёт знаний в области цифровых технологий.

С другой стороны, есть диджитал-директора нового поколения, которым не хватает специальных знаний и компетенций, необходимых для успешного продвижения цифровых изменений.

Конечно, со временем, когда это новое поколение наберётся опыта, ситуация изменится. Но бизнесу надо как-то жить с этим сегодня.

Что можно рекомендовать в этой ситуации?

Во-первых, при выборе нового диджитал-директора, следует обращать внимание на наличие у него не только технических знаний, но и необходимого руководителю набора компетенций.

В частности, умения просчитать коммерческий эффект от инноваций. Проблема в том, что в руководстве должно быть не просто больше людей с диджитал-компетенциями, но и в том, чтобы эти люди имели более широкий кругозор и обладали знаниями в области бизнеса, управления, минимизации рисков.

Во-вторых, необходимо повышать диджитал-грамотность всех руководителей и членов бордов.

Хороший пример, который понятен всем: мы же не хотим быть как Kodak, мы хотим быть как Uber. К сожалению, сегодня понимание значения диджитализации у многих остается на низком уровне. И над этим надо работать.

В-третьих, в ходе исследования мы убедились, что нужно вводить институт шефства над руководителями нового диджитал-поколения.

То есть когда в набсовет попадает молодой директор из цифрового мира (а эти люди обычно моложе остальных), к нему надо прикрепить кого-то, обладающего бизнес-знаниями и жизненным опытом, кто помог бы новичку адаптироваться.

Мы видели случаи, когда это прекрасно срабатывало.

Под давлением кризиса необходимость внедрения цифровых технологий будет нарастать. Набсоветам, которые в принципе должны думать о долгосрочном развитии компании, надо будет находить более эффективные решения, чтобы эти процессы ускорить. И я уверен, что компании, имеющие сильных членов бордов с диджитал компетенциями, только выиграют
(Цифровий розкол в керівництві: як конфлікт поколінь гальмує

впровадження нових технологій //
<https://www.epravda.com.ua/columns/2020/06/10/661587>. – 2020. – 10.06).

Марія Ємельяненко. Координаторка з комунікацій. Програма «Електронне урядування задля підзвітності влади та участі громади» (EGAP), Фонд Східна Європа:

Усе більше літніх людей із приходом 4G мають можливість скористатися високошвидкісним інтернетом. Оцінивши переваги користування новітніми технологіями, вони застосовують смартфон не тільки як засіб для зв'язку чи розважальний девайс, за допомогою якого можна поспілкуватися, переглянути погоду чи прочитати гороскоп. Усе частіше цей мобільний гаджет допомагає їм також отримати пенсію, сплатити комунальні послуги та навіть відстежити рух громадського транспорту.

Як можна полегшити життя людей похилого віку за допомогою смартфона? Адже вчитися ніколи не пізно, і новітні девайси мають стати для літніх людей добрими помічниками.

Державні послуги онлайн та електронні сервіси, що спрощують життя

Так, за допомогою смартфона можна швидко та зручно скористатися такою електронною послугою, як оформлення субсидії. 2019 року субсидію отримали понад чотири мільйони сімей, 2018 року – 6,8 млн. Програма «Електронне урядування задля підзвітності влади та участі громади» (EGAP) із Міністерством соціальної політики та Державним агентством з питань електронного урядування України (нині – Міністерство цифрової трансформації України) зробили цю послугу доступною кожному онлайн. Маючи лише електронну адресу, пенсіонери можуть надіслати документи на попередній розгляд, а вже потім прийти в соцоргани для особистого спілкування і підписання документів у паперовій формі. Оформити субсидію можна і повністю дистанційно, без особистого відвідування органів соцзахисту – подавши документи електронною поштою на попередній розгляд та оформивши заяву за допомогою електронного підпису чи BankID.

Останнім часом багато чути і про чат-ботів, які є комп'ютерними програмами та ведуть розмову за допомогою слухових або візуальних текстових методів. Використовуючи смартфон та допомогу таких ботів, людина поважного віку фактично може вирішити свою повсякденну проблему. Таку, скажімо, як купівля транспортних квитків чи запис до електронної черги Державної міграційної служби України без допомоги оператора.

Активна участь у житті своєї громади

За допомогою смартфона літні люди можуть активно впливати на майбутнє свого міста, користуючись такими простими та ефективними інструментами електронної демократії як місцеві петиції, громадський бюджет, відкрите місто та консультації з громадськістю. Адже електронна

демократія сприяє взаємодії влади й громади у вирішенні різноманітних соціально важливих проблем. Саме для цього Програма EGAP створила **E-DEM** – першу українську платформу, що об'єднує найбільш дієві та затребувані інструменти е-демократії. Шляхом декількох кліків на своєму смартфоні люди поважного віку автоматично долучаються до категорії «розумних громадян» (smart citizens) та сприяють створенню універсальної комплексної системи інформаційної підтримки «Розумне місто» (smart city).

Так, *за допомогою смартфона літні люди можуть:*

а) впливати на розвиток своїх громад через звернення до відповідних місцевих органів влади з е-петиціями (сервіс «Місцеві петиції»);

б) пропонувати проекти місцевого розвитку та впливати на розподіл визначеної частки коштів місцевого бюджету шляхом голосування за ті чи інші проекти (сервіс «Громадський бюджет»);

в) інформувати місцеву владу про актуальні проблеми благоустрою, житлово-комунальної сфери, інфраструктури тощо для оперативного усунення цих проблем (сервіс «Відкрите місто»);

г) надавати органам місцевої влади пропозиції щодо питань розвитку міст і громад (сервіс «Консультації з громадськістю»).

Навчання цифрової грамотності та діджитал-безпеки у мережі

Хто саме має вчити людей поважного віку користуватися смартфоном? Адже буває так, що літні люди живуть самотньо та водночас мають потребу постійно залишатися на зв'язку зі своїми близькими, які перебувають далеко. Забезпечити зв'язок поколінь, навчити вирішувати пенсійні та комунальні питання самостійно та одночасно вберегти людей літнього віку від ймовірного шахрайства під час користування смартфоном допоможе освітній серіал «Смартфон для батьків». Розміщений на національній платформі цифрової грамотності Дія.Цифрова освіта та створений у форматі 10 інтерактивних відеоуроків, серіал простою та доступною мовою розповідає, як користуватися гаджетом, дозволяє дізнатися про всі його функції та опанувати базові онлайн-сервіси. Усі серіали освітньої платформи Дія.Цифрова освіта є адаптованими під мобільні пристрої, а отже, надають можливість долучитися до курсів за допомогою не тільки комп'ютера, а і смартфона.

Платформа цифрової грамотності, розроблена за ініціативи Міністерства цифрової трансформації України та за Підтримки програми EGAP, має на меті виробити цифрові навички у шести мільйонів українців до 2023 року. Адже більшість серед них – 53,5 %, за результатами проведеного наприкінці минулого року першого в історії України соціологічного дослідження цифрових навичок українців, перебувають нижче позначки «середній рівень» у питаннях цифрової грамотності.

Втім, під час користування смартфоном необхідно пам'ятати про безпеку в мережі та вміти розпізнати експертну або офіційну інформацію. Люди поважного віку є здебільшого чутливою категорією та можуть стати жертвами шахрайських дій. Користуючись новітніми девайсами, ніколи не

можна відкривати електронні листи від невідомих осіб та дуже важливо вчасно оновлювати програмне забезпечення. Адже дбаючи про безпечні паролі, налаштування кількох факторів підтвердження особистості (двофакторної аутентифікації) та цифрову гігієну в мережі «Інтернет», людина поважного віку ніколи не стане жертвою інтернет-шахрайства – фішингу та буде із задоволенням користуватися своїм смартфоном (*Як смартфон полегшує життя мільйонам пенсіонерів // <https://rubryka.com/blog/smartfon-pensionery>. – 2020. – 04.06).*

Іван Лахтіонов, директор Програми інноваційних проєктів Transparency International Ukraine:

Спроба відродити тендерний комітет Міністерства охорони здоров'я, методологія «Укравтодору» і воскресіння ідеї «купуй українське – плати українцям».

Усе це – лихі передвісники того, що сферу публічних закупівель дуже хочуть контролювати.

На жаль, цей контроль спрямований не на дотримання чесних правил, а на вибір підрядників, що будуть освоювати мільярди гривень.

Відродження тендерного комітету

Попри існування спеціального державного підприємства, яке повинне виконувати функцію централізованої закупівельної організації для медичної сфери, МОЗ відродило свій тендерний комітет.

Приводом для цього стала закупівля захисних костюмів для медичних працівників, яка вже стала скандальною.

За останні шість років централізовані медичні закупівлі пройшли чітку і логічну еволюцію. Спершу міністерство відійшло від практики МОЗ часів Януковича проводити закупівлі через власний тендерний комітет.

Тоді це давало змогу керівництву відомства в ручному режимі контролювати мільярдні потоки на закупівлях та призводило до шалених переplat. Після Революції гідності централізовані закупівлі ліків делегували міжнародним організаціям. Тоді ціни на них в середньому впали на 40 %.

Наступний логічний етап – створення власної закупівельної агенції, яка проводить закупівлі не менш ефективно, ніж міжнародники. Такою структурою повинно було стати державне підприємство «Медичні закупівлі України».

10 квітня воно отримало від міністерства перше доручення на придбання великої партії захисних костюмів. Підприємство уклало вигідний контракт з українським виробником «Текстиль-контакт». МОЗ відмовилося погоджувати цей договір, бо костюми не мали міжнародного стандарту якості.

Цікаво, що в технічному завданні, яке державне підприємство отримало від міністерства, не було пункту про міжнародний стандарт. Фактично МОЗ вирішило відродити з небуття свій тендерний комітет та провести власну закупівлю захисних костюмів з Китаю через українську компанію.

Команда DoZorro так і не отримала відповіді, як МОЗ відібрало цього постачальника і як перевірило його сертифікати. Урешті, міністерство купило на 20 тис костюмів менше, ніж планувало, і на 13 млн грн дорожче.

Купили із сертифікатом на захист від інфекційних агентів. Хоча чи важливо це для захисту від коронавірусу, в інфекціоністів, зокрема в колишнього головного директора «Центру громадського здоров'я», є сумніви. До речі, ці костюми не прибули в Україну з Китаю у встановлений в договорі термін – до 1 травня.

За збігом обставин, до ДП «Медичні закупівлі України» тепер збирається з ревізією Державна аудиторська служба України. Здається, у такий спосіб міністерство намагається повернути «ручний» контроль за централізованими медичними закупівлями, блокуючи роботу свого ж підприємства.

Сподіваюся, ситуація з костюмами не повториться. ДП вже оголосило, що починає закупівлі засобів індивідуального захисту за дорученням МОЗ.

Будівництво доріг

На будівництво і ремонт доріг у 2020 році закладена колосальна сума: 85 млрд грн на шляхи державного значення і 22 млрд грн – місцевого.

«Укравтодор» озвучує проблеми, які можуть завадити «Великому будівництву»: тендерні ігри, безпідставне затягування тендерних процедур через подання учасниками скарг, допуск до робіт непрофесійних і недобросовісних підрядників.

Разом з тим, «Укравтодор» намагається долати ці проблеми, ігноруючи основний принцип ProZorro: рівність учасників. Він наполягає, щоб Мінекономіки схвалило обов'язкову методологію закупівель дорожніх робіт.

З одного боку, методологія повинна допомогти замовникам зробити закупівлі більш ефективними, а з іншого – може призвести до звуження конкуренції через дискримінаційні підходи. Так, Антимонопольний комітет вже визнав дискримінаційними низку вимог з першої редакції методології «Укравтодору».

Ба більше, навіть якщо Мінекономіки ухвалить методологію як обов'язкову, учасники закупівель зможуть оскаржити дискримінаційні вимоги в АМКУ. Імовірно, це буде затримувати закупівлі не менше, ніж тендерні ігри.

Подібні ініціативи можуть перейняти й інші органи, і практика легалізації дискримінаційних умов пошириться на закупівлі в інших сферах.

Методологія справді потрібна. Була навіть спроба розробити її із залученням до робочої групи при Мінекономіки експертів, підприємців та представників «Укравтодору». Проте вже близько місяця ця редакція перебуває на погодженні в міністерстві і її подальша доля залишається незрозумілою.

Про захист національного виробника

Усі ми пам'ятаємо популістський законопроект «Купуй українське, плати українцям». Верховна Рада минулого скликання ухвалила його лише в

першому читанні. Тоді законотворці хотіли, щоб учасники публічних закупівель підтверджували рівень свого «українства» численними довідками.

Місцевий виробник переміг би на тендері, навіть якби його пропозиція була на 20-30 % дорожчою, ніж в конкурента. Це б забюрократизувало сферу, створило низку корупційних чинників і додаткове навантаження на бюджет.

Завдяки критиці з боку економістів, громадських організацій і навіть національних виробників тоді проект не ухвалили. Однак розмови про необхідність змінити засади та принципи роботи системи ProZorro тривають.

Зокрема, про це говорилося на підкомітеті з питань промислової політики, а міністр економіки Ігор Петрашко назвав визнану у світі систему закупівель «дивною» через відсутність преференцій для національного виробника.

Публічні закупівлі справді можуть і повинні стимулювати внутрішній ринок та стати для українського бізнесу, особливо виробників, опорою в часи кризи. Зокрема – активізувати локальну робочу силу, працевлаштовувати місцевих.

Однак непродумане створення преференцій буде призводити до перемоги «своїх», а не українських виробників. Також це порушить низку міжнародних зобов'язань України, зокрема угоду про асоціацію з ЄС. Тому Transparency International Ukraine закликала утриматися від поспішних змін системи ProZorro.

За даними ВІ ProZorro, 99 % переможців торгів у системі – українські компанії, тому невдалі публічні закупівлі для вітчизняних виробників є поодинокими.

Підтримка виробників через преференції в публічних закупівлях навряд чи допоможе. Потрібно зосередитися на пільговому оподаткуванні, доступі до дешевих кредитів і програмах підтримки виробництва.

Це дозволить українським виробникам ставати конкурентоспроможними, а не просто вигравати з дорожчою пропозицією завдяки прямим преференціям.

Окремо хотів би нагадати, що система електронних закупівель – це інструмент, який повинен забезпечити прозорість закупівель, дотримання чітких та зрозумілих правил. Однак останні тенденції вказують на бажання контролювати цю сферу. Назвемо це згортанням реформи? *(Чесні закупівлі під загрозою // <https://www.epravda.com.ua/columns/2020/06/2/661237>. – 2020. – 02.06).*

Ростислав Дюк, глава Асоціації фінтех та інноваційних компаній України:

Державне бюро розслідувань – відносно новий правоохоронний орган, створення якого було передбачено зобов'язаннями України при вступі до Ради Європи.

З початку його роботи функції досудового розслідування почали поступово переходити від прокуратури до Бюро. Нещодавно, Указом Президента була затверджена його нова організаційна структура.

А вже на початку червня відбулося довгоочікуване інтернет-голосування з обрання кандидатів до складу Ради громадського контролю – надзвичайно важливого елемента, який здійснюватиме цивільний контроль за діяльністю всього органу.

Та поряд із нарощеною потужністю у розслідуванні проваджень (3000+ справ, 1000+ вироків), ДБР у звіті за 2019 рік відзначає провал у комплектуванні оперативних підрозділів, невважену програму державних закупівель та відсутність прогресу у розвитку ІТ-інфраструктури та кібербезпеки.

Ці виклики, що стоять перед командою Бюро у 2020 році, цілком реально може подолати новообрана Рада громадського контролю.

Вищевказані пункти накладаються на дві одвічні українські проблеми:

Тотальну недовіру громадян до державних владних структур, правоохоронних органів, прокуратури, судової системи, тощо;

Корупцію, як «ракову пухлину» усіх підвладних верств держави.

Сьогодні весь світ переходить в діджитал. Історія з коронакризою лише прискорила цей процес.

Тому дуже важливо надати правоохоронним органам можливість перейти від функції «гасіння пожеж» до попередження злочинів, тобто роботи на випередження. А це можуть дати лише нові технології, якими вже користуються зловмисники.

Надзвичайно важливими та потужними інструментами можуть стати:

- система раннього реагування, яка буде базуватись на апробованих технологіях;

- майданчик або «пісочниця» для тестування та адаптації цих технологій.

Варто розуміти, що сьогодні існує великий запит та необхідність впровадження інноваційних підходів, як в роботі, так і в комунікації Бюро. Для подолання вищеназваних фундаментальних проблем, ***ДБР має поставити собі на щоденну повістку застосування технологій***, вже протестованих на ринку. Наприклад, таких як:

- великі дані та аналітичні висновки на їх основі;

- текстова аналітика;

- управління оперативними базами даних;

- вміння консолідувати інформацію з розподілених реєстрів;

- технології кібербезпеки;

- підвищення якості даних.

Ще одним ефективним рішенням може стати створення стратегії кооперації з фінтех-провайдерами (як вітчизняними, так і закордонними) з

метою зменшення витрат на ІТ-інфраструктуру Бюро та суттєве збільшення використання інструментів аналітики.

Окрім того, *ефективними методами можуть стати:*

- підготовка кадрів для роботи з сучасними технологіями (наприклад, методики виявлення злочинів за допомогою аналітики даних);
- створення зручного майданчику зворотного зв'язку з громадськістю та бізнесом;
- автоматизація роботи з відкритими даними.

Використання новітніх технологій вже давно є буденністю для розвинених країн. Наприклад, лише за один рік, ФБР збило 6 петабайтів даних. Це приблизно стільки ж, як 120 мільйонів заповнених кімнат з паперовими документами.

Без ефективного аналізу таких неймовірних масивів даних правоохоронним органам було б неймовірно важко боротися зі злочинністю.

І на це у них пішли роки. А ми вже можемо використовувати всі ці напрацювання, адже світ технологій сьогодні – доступний, як ніколи, він немає кордонів.

Тож, налагодження правильного процесу трансформації, комунікації з громадянським суспільством та бізнесом та їхнє широке залучення допоможе повернути як довіру до правоохоронної системи, так і до фінансовому сектору. Це напряду вплине на розвиток економіки та залучення інвестицій в Україну (*Виклики цифрової трансформації для Державного бюро розслідувань // <https://www.epravda.com.ua/columns/2020/06/2/661241>. – 2020. – 02.06*).

Блоги та соціальні мережі

Max Nefyodov:

Сьогодні Київська школа економіки представила аналіз можливої шкоди від різноманітних спроб зламати Prozorro під димовою завісою «захисту національного виробника». Отже, перевага вітчизняному машинобудуванню в публічних закупівлях може призвести до втрати \$591-642 млн для економіки країни.

Детальніше – <https://kse.ua/ua/about-the-school/news/ukrayinska-ekonomika-mozhe-vtratiti-591-642-mln-vid-preferentsiy-ukrayinskomu-mashinobuduvannuy-v-prozorro>.

Дякую колегам за академічну підтримку реформ. Зміни мають опиратись на дані, а не на емоції.

Дослідження економічного впливу локалізації

3

KSE

Заборона імпорту в деяких секторах машинобудівної продукції матиме негативний вплив на ВВП у розмірі – 4.66%, заборона лише в Prozorro – 0.57%

Сектор КВЕД/ISIC Rev4.*	Назва сектору	Сценарій 1 Вплив на ВВП заборони імпорту продукції машинобудування в певних секторах, %**	Сценарій 2 Вплив на ВВП парламентської версії заборони продажу імпортного машинобудування в Prozorro, %***	Сценарій 3 Вплив на ВВП урядової версії обмеження продажу імпортного машинобудування в Prozorro, %****
C27	Виробництво електричного устаткування	-0.58		
C28	Виробництво машин і устаткування, н.в.і.у.	-3.08		
C29	Виробництво автотранспортних засобів, причепів і напівпричепів	-1.9		
C29 без легкових автомобілів	Ми прибравши із сектору C29 імпорт легкових автомобілів, який в 2017 році зайняв приблизно половину всього імпорту в секторі	-0.96		
C30	Виробництво інших транспортних засобів	-0.13		
ВСЬОГО		-5.6		
ВСЬОГО (без авто)		-4.66	-0.573	-0.527

* Із секторів машинобудування ми не брали до розрахунків C29 (Комп'ютерна техніка) та обчислили Сектор C29 без врахування легкових автомобілів. Це було зроблено з метою максимально наблизити дані із таблиці витрати-випуск Укрстату до списку товарів машинобудування, які пропонуються підтримувати

** Детальні Розрахунки у Додатку А

*** Вплив на Prozorro відповідає частці публічного сектору в загальному імпорті машбуду – близько 12.8%

**** У разі обмеження імпорту через цінову перевагу вітчизняному (локалізованому) виробнику імпорт зменшиться на 92% (Детальні розрахунки в Додатку Б).

(<https://www.facebook.com/max.nefyodov>. – 2020. – 30.06).

Дмитро Сінченко, голова ГО «Асоціація Політичних Наук»:

Наскільки робота комунальних підприємств (КП) є прозорою та відкритою? Чи дотримуються вони чинного законодавства? Відповідь на ці питання вирішили шукати у громадських організаціях.

Діяльність комунальних підприємств зазвичай не дуже помітна і зрозуміла для мешканців громад. У більшості випадків вони отримують чималі дотації або пільги з місцевих бюджетів, займають монополіне становище на ринку, проте практично ніколи не отримують прибутків, а якість їх послуг доволі сумнівна і часто викликає нарікання. Але, не зважаючи на це, їх продовжують фінансувати з року в рік, а керівні посади в цих підприємствах сприймаються як дуже «хлібні».

Чому так? Наскільки робота КП є прозорою та відкритою? Чи дотримуються вони чинного законодавства? Відповідь на ці питання вирішили шукати у громадських організаціях. Починаючи з жовтня минулого року експерти Асоціації Політичних Наук досліджували та аналізували діяльність кропивницьких комунальних підприємств на основі «Методології дослідження прозорості та публічності комунальних підприємств».

Нам вдалося проаналізувати діяльність комунальних підприємств Кропивницького щодо виконання вимог законодавства та впровадження кращих практик публічності і прозорості та сформуванню рейтинг комунальних підприємств відповідно до отриманої оцінки.

Асоціація Політичних Наук не перший рік займається проблемою ефективності та прозорості комунальних підприємств. Раніше експерти АПН вже домоглися прийняття рішення про оприлюднення інформації щодо всіх комунальних підприємств міста на офіційному сайті міської ради.

Які КП лідери прозорості, а хто порушує законодавство

За виконання індикаторів кожне підприємство отримувало відповідну кількість балів. Максимальна кількість балів, яку могло б отримати підприємство – 62. Чим менше балів – тим менш прозоро працює підприємство, і навпаки. Отже, рейтинг КП Кропивницького виглядає наступним чином.

Найнепрозоріші КП (анти-рейтинг):

1. КП «Школяр» (0 балів)
2. КП «Правник» (10 балів)
3. КП «Універсал 2005» (16 балів)
4. КП «Кіровоградські ринки», КП «Ринково-побутові послуги», КП «Елегант», КП «ЖЕО» №9 та КП «ЖЕО» №2 (всі по 21 балу)

Найпрозоріші КП:

1. КП «Аварійно-диспетчерська служба» (42)
2. КП «Теплоенергетик» (37)
3. КП «Електротранс» (33)
4. КП «ЖЕО» №3 (32)
5. КП «Благоустрій» (30)

КП «Школяр» очолює анти-рейтинг, хоча логічніше його вважати на нульовому місці. Підприємство хоч і вважається діючим, відповідно до даних єдиного реєстру, проте фактично КП «Школяр» не провадить діяльність. Відповідні накази та розпорядження щодо припинення діяльності комунального підприємства відсутні.

Так, фактично КП не працює з січня 2015 року, а директор Чумаченко О. С. звільнена з 15.01.2015 року. Будівля за адресою вул. Дворцова, 16/7 відчужена шляхом продажу. Матеріальні цінності знаходяться на відповідальному збереженні у КП «Управління будинками Кіровоградської міської ради» відповідно до договору відповідального збереження, термін дії якого закінчився 31.12.2015 року. Звіти в податкову інспекцію, державні фонди та інші органи не здаються з 01.01.2017 року.

Але не зрозуміло, чому в такій ситуації це підприємство досі не ліквідували?

Серед реально діючих КП найнепрозорішим виявилось КП «Правник», яке з усього необхідного масиву даних оприлюднило на сайті лише статут, фінансову звітність та ім'я і телефон керівника. В усьому іншому це підприємство відверто порушує законодавство, не оприлюднюючи про себе інформацію.

Натомість Аварійно-диспетчерська служба виявилась найвідкритішою для громади. Вони мають власний сайт, на якому виклали всю необхідну інформацію, окрім штатного розпису, опису істотних передбачуваних факторів, та тих недоліків, які характерні для всіх кропивницьких комунальних підприємств. Детально про ці недоліки у наступному розділі статті.

Прозорість та публічність вимірювали за окремими індикаторами

Що ж, власне, мали б робити комунальні підприємства міста, щоб вважатись прозорими та відкритими? Для початку варто написати про індикатори дослідження. Їх можна поділити на три групи: інформаційні, управлінські та фінансові.

До інформаційних ми віднесли наявність на офіційному сайті міськради наступної інформації про КП: контактні дані, перелік послуг та робіт, біографія та річні звіти керівника, форми зворотнього зв'язку, штатний розпис, опис істотних передбачуваних факторів ризику, чинна редакція статуту, а також цілі діяльності КП та стан їхнього досягнення.

До управлінських індикаторів належать призначення керівника на конкурсних засадах, створення наглядової ради, оприлюднення структури, принципів формування та розмірів винагороди керівника, визначення ключових показників ефективності, запровадження системи управління ризиками, оприлюднення планів діяльності.

До фінансових зараховуються оприлюднення річних фінансових планів (бюджету), річних фінансових звітів, проведення зовнішнього незалежного аудиту та внутрішнього аудиту міськради, підключення до системи моніторингу закупівель DoZorro, проведення продажів та оренди майна через систему ProZorro. Продажі, створення і використання кабінету користувача на spending.gov.ua, оприлюднення звіту про використання коштів статутного капіталу, оприлюднення інформації про операції та зобов'язання з бюджетом, оприлюднення реєстру боргових зобов'язань.

Найкраще підприємства оприлюднюють річні фінансові звіти (90 %) та річні фінансові плани (85 %), значно менше підприємств оприлюднило свої статuti (42 %), штатний розпис (25 %) та створило можливості для надсилання скарг або звернень у електронному форматі (33 %).

Взагалі не виконуються такі індикатори:

- Оприлюднення цілі діяльності КП та стану їхнього досягнення
- Оприлюднення структури, принципів формування і розміру винагороди керівника

- Оприлюднення реєстру боргових зобов'язань КП у машиночитному форматі
- Запровадження системи управління ризиками КП
- Підключення КП до системи моніторингу закупівель DoZorro
- Утворення наглядової ради за участі незалежних членів
- Призначення керівників КП на конкурсних засадах

Щодо першого індикатора, тобто цілей, то більшість КП, які виклали про себе інформацію на сайт міськради, вказували свої мету та предмет господарської діяльності, ймовірно ототожнюючи їх із цілями. Це поширена помилка, яку теж необхідно виправляти, адже це передбачено Господарським кодексом. Ціль підприємства потрібно знати, щоб зрозуміти, чи потрібне воно взагалі міській громаді. Станом на сьогодні потреба в більшості КП викликає сумніви.

Оприлюднення структури, принципів формування і розміру винагороди керівника теж прописане в Господарському кодексі, проте, на жаль, не виконується. Хоча лише у разі, коли ми знаємо цю інформацію, ми зможемо оцінювати мотивацію того чи іншого керівника.

Цей індикатор перегукується із іншим – призначення керівників КП на конкурсних засадах. Подібний принцип дозволяє залучати найкращих спеціалістів до управління комунальними підприємствами, і, тим самим, збільшувати ефективність їх роботи. Проте такі спеціалісти зможуть зголоситися до цієї роботи, якщо буде виконано попередній індикатор, тобто вони розумітимуть, що зможуть отримати, якщо погодяться на таку роботу.

Утворення наглядових рад та підключення до DoZorro – не є обов'язковим, відповідно до законодавства, проте дуже бажаним, якщо міська влада дійсно бажає прозорості, відкритості та ефективності. Так, DoZorro забезпечує всесторонній аналіз закупівлі через систему ProZorro завдяки понад 1000 різноманітним показникам. Крім того дає змогу налаштувати під свої потреби таблиці та графіки, або навіть створити власні показники.

Порівняння

Порівнюючи усі 5 міст (Тернопіль, Кропивницький, Рівне, Чернівці, Богуслав), найкраще у сфері прозорості комунальних підприємств працює Кропивницький: середній відсоток усіх КП міста – 37,66 %. Є можливість звернутися до управлінців в електронній формі, переважно опубліковані штатний розпис, статут, фінансові плани та звіти. Рівне та Чернівці майже на одному рівні, адже вони мають середній рівень прозорості 31 % і 20,42 % відповідно.

У Рівному здебільшого КП оприлюднюють цілі і статuti, підключені до системи моніторингу закупівель DoZorro, але найгірше виконують індикатори публічності щодо створення наглядових рад і публікації цілей діяльності. Продаж та оренда майна КП в Чернівцях відбувається через систему ProZorro. Продажі і більша половина з них підключена до системи моніторингу закупівель DoZorro. Тернопіль має 23,8 % зі 100 %. Лише 10 % прозорості набрав Богуслав.

КП отримують рекомендації по виправленню порушень

За результатами дослідження Асоціації Політичних Наук міській раді Кропивницького та комунальним підприємствам були надані рекомендації. Кожному комунальному підприємству рекомендовано виправити виявлені недоліки, а керівництву міської ради – звернути на це увагу (*Прозорість кропивницьких комунальних підприємств. Чому немає прибутків? // <https://blog.liga.net/user/dsinchenko/article/37297>. – 2020. – 26.06*).

Александр Вернигора, директор компании «Integracy Deals», глава подкомитета СУП по вопросам электронного документооборота и электронных доверительных услуг:

Одно из препятствий, стоящих на пути массового перехода на электронный документооборот – непонимание многими представителями бизнеса некоторых базовых понятий.

Об электронных подписях уже много сказано и написано, но люди продолжают задавать мне вопросы на эту тему. Это понятно, электронная цифровая подпись – то, с чего начинается цифровая трансформация бизнеса. Сегодня я попытаюсь ответить на наиболее часто задаваемые вопросы.

В чем разница между ЕЦП, КЭП и Mobile ID?

Начиная с 2003 года в Украине действовал Закон «Про електронний цифровий підпис» (ЕЦП). В ноябре 2018, на смену ему пришел Закон «Про електронні довірчі послуги», который по-новому регулирует использование электронной подписи в Украине. Также были введены понятия квалифицированная цифровая подпись (КЭП) и усовершенствованная цифровая подпись.

Файл с ЕЦП можно хранить на обычной флешке. Для КЭП нужен защищенный носитель – токен, скопировать файл с которого невозможно. Новый закон не запрещает юридическим лицам продолжать пользоваться ЕЦП, полученными до его принятия, но учитывая факт, что срок действия такой подписи – два года, в ноябре 2020 КЭП полностью заменит ЕЦП.

В начале марта 2020 года Министерство цифровой трансформации запустило эксперимент по использованию усовершенствованных электронных подписей, которые можно хранить и на простой флешке, но пока это только эксперимент.

Альтернатива (точнее, один из подвидов) КЭП и усовершенствованной цифровой подписи – Mobile ID. Это, пожалуй, самый простой и удобный вид юридически значимой цифровой подписи. Основное отличие от КЭП в том, что храниться Mobile ID на специальной sim-карте смартфона, которая, как и токен, является защищенным носителем. Таковую sim-карту с подписью можно получить у оператора мобильной связи. Mobile ID могут спокойно пользоваться как юридические, так и физические лица. Это – удобно и легитимно. Не нужны никакие токены и картридеры. Документы можно подписывать прямо в браузере смартфона.

Будет ли легитимен документ, если срок действия КЭП, которая на него наложена, уже истек?

Да, будет. Срок легитимности документа и срок действия электронной подписи – это разные понятия. В Законе определено, что подпись должна быть действительна на момент подписания электронного документа. Срок действия такого документа ничем не отличается от срока действия его бумажного аналога.

Как проверить, что человек, подписывающий документ от юридического лица, имеет на это право?

При получении КЭП, человек обязан пройти идентификацию и предоставить документы, подтверждающие его полномочия: устав предприятия или доверенность на право подписи. В полученной КЭП сохранится информация о том, на каких основаниях человек ее получил. И, естественно, данные об этом останутся в системе Аккредитованного центра сертификации ключей (АЦСК).

Как проверить, что электронная подпись действительна и документ подписан правильно?

Это можно сделать на сайтах Министерства цифровой трансформации Украины и Государственного предприятия «Национальные информационные системы». На обоих сайтах есть пункт меню «Проверить подпись». Необходимо зайти в соответствующий раздел и загрузить электронный документ с подписью, которые необходимо проверить. После этого система выдаст вам абсолютно всю информацию о документе, в том числе результат проверки подписи.

Может ли человек использовать одну и ту же электронную подпись, если он работает на разных предприятиях?

Ответ – нет. В электронной подписи есть данные о том, сотруднику какого предприятия и на основании каких документов она выдана. Если, к примеру, бухгалтер, ведет дела нескольких компаний, он обязан будет получить отдельные электронные подписи для каждой из них. Естественно, что при этом необходимо будет предоставить документы от компании, подтверждающие ваши полномочия.

Электронная подпись – это удобно, надежно и не менее легитимно, чем обычная подпись на бумажном документе (*Цифровая подпись. Виды и особенности использования* // <https://blog.liga.net/user/avernyhora/article/37315>. – 2020. – 25.06).

Микола Козлов, експерт Центру розвитку інновацій з побудови Smart City:

Світовий тренд переходу до хмари – cloud first – сьогодні є вже не екзотикою, а вимогою часу.

Хмарні обчислення (cloud computing) – це технології, які вже докорінно змінили ІТ сьогодні, і яким прогнозують значний вплив у майбутньому. Такі прогнози пов'язані із перевагами хмари. Хмара, як

технологія, що дозволяє використовувати комп'ютерні потужності третіх сторін, створює перший крок до перетворення ІТ на послугу, тобто SaaS – software as a service.

Світовий тренд переходу до хмари – cloud first – сьогодні є вже не екзотикою, а вимогою часу. В Україні це особливо актуально для міст та ОТГ, які проходять зараз процес цифрової трансформації. Більш того, в червні 2020 Верховна Рада прийняла за основу законопроект №2655 про хмарні послуги, відтак перехід до хмарних технологій скоро стане неминучим. Переходити до використання ІТ-інструментів громада може довго і дорого, або швидко та економно. Останнє якраз можливо завдяки хмарним сервісам.

Проте, коли громада просто користується хмарними технологіями, тими ж Google docs та Google excel, це ще далеко не свідчить про ефективність її роботи (хоча якщо бути відвертим то і це для нас вже досягнення). Про таку ефективність можна говорити, коли ОТГ чи місто використовує е-послуги, які містяться в хмарі та ще краще на одній платформі. Тобто, тут йде не про хмару як сервери, а про хмарну послугу (сервіс) – програму чи систему, яка вже розроблена, і завдяки хмарі може використовуватися громадою вже зараз. По суті, SAAS – це як колективне користування.

Громада більше не повинна думати про серверні потужності: купувати свої, чи використовувати хмарні? Адже, хмарний сервіс динамічно використовує мінімально необхідну кількість технічних ресурсів, громаді необхідно лише користуватись такою послугою. Громада просто підключається до такого хмарного сервісу та вже сьогодні користується будь-якою програмою. Все, що їй потрібно для роботи у хмарі це:

1. Комп'ютер (телефон, планшет)
2. Браузер

Найбільша перевага хмарних сервісів у їх економності та ефективності.

Крім вимоги часу щодо переходу до cloud first, є ще **ряд причин, які принесуть громаді значні переваги** (в т.ч. у вигляді економії коштів) завдяки використанню хмарних сервісів на єдиній платформі.

№1 – Економія коштів.

- У громади не буде необхідності будувати свою серверну, купувати устаткування, ремонтувати його чи удосконалювати з року в рік;
- Громаді не потрібно буде наймати ІТ-спеціалістів чи інженерів, які будуть за цим всім слідкувати та виконувати необхідну підтримку, це все виконується надавачем послуг та включено у вартість;
- Також громада економить кошти на електроенергії, яку споживають сервери.

№2 – Забезпечення захисту даних від втрати.

Коли різні ІТ-інструменти зібрані на хмарній платформі, спостереження за ними відбувається централізовано і надійніше, на противагу локальним інформаційним системам, де пошкодження цілісності даних може лишитися непоміченою.

№3 – Не потрібні потужні користувацькі комп'ютери.

На відміну від програмного забезпечення для персональних комп'ютерів, громаді не потрібно купувати ці потужні користувацькі комп'ютери, скоріш за все, наявні – легко впораються, адже для запуску хмарного сервісу достатньо лише браузера.

№4 – Менше витрат на закупівлю програм та їх оновлення.

У громад та міст існують однакові типові задачі у їхній роботі, як-то: ведення обліку громадян, їх міграції, надання їм послуг, управління бюджетом, земельними ресурсами, майном громади тощо. Часто і стратегічно помилково, громади замовляють у ІТ-компаній розробку одного і того ж програмного продукту, у той час, коли на ринку вже й так їх існує достатньо. Рішення – це помістити такі програми у хмару та перетворити їх на сервіс. Це значно скорочує витрати розробників, а значить і кінцеву вартість сервісу для громад.

№ 5 – Динамічне масштабування.

Якщо ви встановлюєте програму у себе на комп'ютері та працюєте з величезними об'ємами даних, а для великих громад та міст – це неминучий процес, то рано чи пізно стикаєтесь з тим, що не вистачає місця для збереження даних. Хмарні сервіси дозволяють швидко отримувати додаткові потужності, у разі необхідності. Або ж так само швидко відмовлятися від надлишкових потужностей, якщо зникла потреба у них.

№ 6 – Доступність з різних пристроїв без прив'язки до робочого місця.

У громад та міст, що перейшли до хмари, тепер немає проблеми одного комп'ютера, де знаходиться все. І, аби отримати доступ до даних сервера організації, треба обов'язково мати доступ у середині цієї організації. З хмарним сервісом ваші дані не прив'язані до залізяки, і тому дані доступні з інших комп'ютерів, планшету чи навіть телефону.

№7 – Завжди актуальна та оновлена інформація.

Завдяки колективному використанню, хмарними сервісами, вони розвиваються значно динамічніше та відповідно до реальних потреб громади.

№8 – Єдина інформаційна хмара.

Завдяки тому, що хмарні сервіси знаходяться в єдиному інформаційному просторі та використовують єдину платформу, доступ до даних відбувається у лічені секунди, і не потрібно виконувати складну інтеграцію систем, аби дістати потрібну інформацію. Тож, ви вже не мусите написати службову записку у сусідній відділ, про надання необхідної вам інформації.

До прикладу такої інформаційної хмари – Єдина система даних (Центр розвитку інновацій).

№9 – Повний контроль даних.

Сучасний світ динамічний, тому ОТГ теж змінюються: розширюються або роз'єднуються, відтак, залишається питання передачі даних. Завдяки єдиному інформаційному простору передати дані по населеному пункту від однієї ОТГ до нової можна за лічені хвилини.

Прикладом реалізації такого хмарного рішення для українських міст та громад є платформа «Е-Рішення», яка надає доступ до програм-у-хмарі (хмарних сервісів) таких, як: Реєстр громад, адрес, майна, ГІС-система, Бюджетний модуль, Картка жителя, Реєстр дітей, система «Бухгалтерія» та е-документообіг для громад, Економічний профайл громади тощо. Сьогодні цими хмарними сервісами вже користуються та приймають ефективні рішення на основі даних у столиці та понад 50 ОТГ України (*9 причин для міст та громад перейти до е-послуг у «хмарі» // <https://blog.liga.net/user/mkozlov/article/37233>. – 2020. – 19.06).*

Андрій Кузьменко, керівник ДУ «Професійні закупівлі»:

Держава має інструмент, який допоможе підприємцям подолати кризу. Це – Prozorro Market.

У часи кризи часто першими під удар попадає малий та мікробізнес. Через карантин багато підприємців потрапили у ситуацію, коли обсяги продажів впали у кілька разів. Інколи – майже до нуля. Вийти з цієї кризи переможцем зможе той, хто зміг вчасно побачити та використати нові можливості для бізнесу. І держава має інструмент, який допоможе підприємцям подолати кризу. Це – Prozorro Market.

Перший державний онлайн-магазин Prozorro Market працює вже рік. Це маркетплейс, на кшталт Amazon. Тут державні установи купують будь-які товари для своїх потреб. Канцелярія, пальне, харчові продукти, медичні

вироби та багато іншого. Багато хто може висловити скепсис щодо того, що продати державі щось не так вже й просто.

Дійсно продавати на тендерах будь-що вважається дуже тяжкою справою для бізнесу. Доволі складні для новачків процедури не надто мотивують підприємців брати участь у державних закупівлях. Буває, що для підприємців цей досвід стає невдалим, і вони вирішують більше не мати справи з державними закупівлями.

Саме для подолання цієї проблеми ми створили Prozorro Market. Товари для Prozorro Market може запропонувати будь-яка компанія. Навіть без досвіду співпраці з державними замовниками. Цей новий формат взаємовідносин між державним замовником та бізнесом дозволяє робити допорогові закупівлі легшими та швидшими від спрощеної тендерної процедури і навіть кращими за пряму угоду. І водночас зберегти принципи конкурентності та прозорості.

Можна впевнено сказати, що з Prozorro Market для бізнесу відкривається можливість фактично вийти на новий ринок. Отримати нових клієнтів та збільшити обсяги продажів.

До того ж, на відміну від багатьох інших ринків, у сегменті державних закупівель попит у порівнянні з 2019 роком тільки зростає.

Отримати статус постачальника на Prozorro Market нескладно.

Для початку підприємець має визначитися з категорією товарів, які хоче продавати, та пройти кваліфікацію. Для цього достатньо буде надіслати 20 видаткових або податкових накладних за поточний та/або попередній роки, що підтверджують досвід постачання аналогічних товарів або мати 5 виконаних угод у потрібній категорії на Prozorro.

Після цього потрібно зареєструватись на одному з авторизованих майданчиків Prozorro та опублікувати свої цінові пропозиції.

На цьому бюрократична частина закінчується. Далі компанія буде отримувати замовлення й доставляти свої товари.

До речі, замовлення шукати теж не треба – товари у каталозі гарантовано будуть бачити замовники всієї країни. Ми зараз активно працюємо над тим, щоб максимально закрити потребу замовників у всіх групах товарів. Для цього постійно проводимо зустрічі з ринком та запрошуємо постачальників на Prozorro Market.

Зараз на Prozorro Market купують товари більше 700 державних замовників. І їх кількість постійно зростає. А з початком дії нового закону про закупівлі, ми очікуємо, що купувати товари через каталог будуть майже всі державні замовники. Потенційна їх кількість – понад 20 тисяч. Продавати через каталоги можна майже будь-які товари широкого вжитку. Тож, місце знайдеться практично для всіх охочих підприємців.

Крім того, у квітні Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України опублікувало проект постанови «Про затвердження порядку формування та використання електронного каталогу».

Коли ця постанова буде прийнята Кабінетом міністрів, можливості для бізнесу на Prozorro Market зростуть ще більше!

Постанова передбачає, крім іншого, більш лояльну до постачальників тарифну політику. З початку 2020 року діяв тариф 5 % від суми укладеної угоди. Проте, ринок вважав цей тариф завищеним. Тому ми вийшли з пропозицією його змінити. І з урахуванням збільшення кількості продажів через маркет, це стало можливим. Тож, нова постанова КМУ про порядок роботи електронних каталогів містить нову тарифну сітку:

3 % – для сум до 50 000 грн;

2 % – для сум від 50 000 до 200 000 грн;

1 % – для понад 200 000 грн.

Як і раніше, бізнес буде сплачувати комісію лише в разі успішного підписання договору.

Запрацюють нові тарифи після прийняття Кабінетом міністрів постанови.

Але найголовніше для бізнесу – те, що ця постанова суттєво збільшить обсяги товарів, які державні замовники будуть купувати на Prozorro Market. Адже вона дасть змогу державним замовникам користуватися Prozorro Market у закупівлях від 50 до 200 тисяч гривень (а окремим замовникам, що є монополістами у своїй галузі – до 1 млн грн). Наразі робити замовлення у Prozorro Market можна лише до 50 тисяч гривень. Таким чином, прийняття постанови допоможе підприємцям розширити ринки збуту та отримати додаткові джерела заробітку. А державним структурам – проводити швидкі та ефективні закупівлі.

Отже, запрошую представників бізнесу, які наполегливо працюють задля розширення своєї справи – зверніть увагу на новий ринок збуту, який відкриває перед вами Prozorro Market. Зробіть це раніше ваших конкурентів.

А ми і надалі будемо працювати над тим, щоб бізнесу було якомога легше та ефективніше співпрацювати з державою. Для свого розвитку. І для розвитку України (*Prozorro Market допоможе подолати кризу підприємцям // <https://blog.liga.net/user/akuzmenko/article/37205>. – 2020. – 15.06*).

Зарубіжний досвід

Электронное управление и электронный документооборот. Это основные черты так называемого электронного правительства – e-government, которые мировые эксперты выделяют, говоря о государственном управлении будущего. Основа концепции: оптимизация некогда неподъемных бюрократических госаппаратов в гармоничную цифровую систему, объединяющую все сферы государственной, производственной и общественной жизни. Очевидно, **Беларусь еще в начале этого пути, однако программисты предлагают все новые технические решения, а ведомства рассказывают о внедрении новых баз данных и сервисов. Каких?**

Разбирался **Алексей Потапов**. Если бы жизнь белоруса решили представить справочником от а до я, правильное его было бы назвать справочником от нуля до единицы. Да и его, вероятно, опубликовали бы в двоичном коде. Настолько прочно во все сферы жизни страны за годы вплелась цифровизация, что ее впору называть новым национальным кредо. Буквально на днях в Беларуси презентовали одну из первых в СНГ технологий электронной оплаты без терминала – через смартфон. Удобно в маршрутках. А налоговики и ОБЭП апробируют новое ПО от программистов – вскрывает скрытые коррупционные связи. **Виктор Сидоренко, зав IT-сектора Минздрава**, рассказывает: в первые недели врачи по всей стране остались один на один с малоизученной болезнью. COVID заставил быстро меняться: в разгар эпидемии видеомосты – главный проводник опыта столичных коллег региональным.

Не забрасывают, впрочем, и другие онлайн-проекты: электронные рецепты (позволяют получить лекарства по специальной карте) и единую базу данных пациентов. Работа над ней еще продолжается. Электронные журнал и дневник, регистры учеников и учреждений – то, что Минобр переводит традиционно бумажные школы в цифру, не новость. Ведомству часто давали понять: учитель учит, на заполнение бумажек у него нет ни сил, ни времени. На свет постепенно появляются базы данных. Пока разрозненные. Теперь их надо как-то объединять. К слову, за видеосвязь, по-видимому, теперь возьмутся. Как и медицина, система образования учла уроки экстренного перехода на дистанционку в разгар пандемии.

Первый сервис позволяет не дозваниваться по полдня в ЖЭС, а оставить заявку. Второй – два клика оплатить услуги без очередей на почте и книжек оплаты услуг. Коммунальщики говорят: следующим шагом должны стать жировки, которые давно уже хотят отправить в прошлое, окончательно покончив с дедовскими методами оплаты коммуналки. Своей целью в общем деле цифровизации экономики коммунальщики видят полную автоматизацию сбора показаний и оплаты населения, что помогло бы вовсе

исключить человеческий фактор. Все эти разработки должны стать частью так называемого информационного правительства, призванного разгрузить госаппарат и улучшить как саму систему управления, так и диалог власти с жителями.

Первый прообраз такого IT-регистра – межбанковская система идентификации, ее задействовали во время переписи. Также эксперт отмечает хорошие начинания ведомств, но констатирует: электронное правительство пока на старте пути и требует более основательного подхода. Похожего мнения придерживаются и аналитики зарубежья, приводя в пример опыт соседей.

Благодаря своему проекту эстонские власти стали самым цифровым правительством в Европе. И, что примечательно, почти не изобретали велосипед: просто объединили все частные инициативы и создали под них единую инфраструктуру, заинтересовав IT-подрядчиков и создав комфортную, а главное эффективную административную среду (*Госсектор осваивает электронное управление и электронный документооборот // https://www.tvr.by/news/obshchestvo/gossektor_osvaivaet_elektronnoe_upravleni_e_i_elektronnyu_dokumentoborot. – 2020. – 26.06*).

Китай должен подготовиться к тому, что страна может быть отрезана от долларовой платёжной системы в случае, если США введут санкции в отношении китайских компаний и банков, как это сделал Вашингтон в 2014 году с российскими учреждениями, заявил в понедельник заместитель председателя Комитета по контролю над ценными бумагами КНР Фан Синхай (Fang Xinghai).

Речь идёт о долларовых расчётах Китая при использовании межбанковской системы передачи информации и совершения платежей SWIFT и системы межбанковских электронных клиринговых расчётов CHIPS.

Синхай сказал, что, поскольку Китай в международных сделках в основном полагается на платёжную систему в долларах США, это делает его уязвимым для возможных американских санкций.

«Мы должны заранее подготовиться – имеются в виду реальные приготовления, а не только психологические», – сказал чиновник.

На минувшей неделе президент США Дональд Трамп подписал закон, позволяющий вводить санкции в отношении китайских должностных лиц, которые, по версии Вашингтона, якобы притесняют уйгуров и другие группы мусульман в Синьцзян-Уйгурском автономном районе КНР (*Власти Китая заявили о подготовке к возможному отключению от SWIFT // <https://d-russia.ru/vlasti-kitaja-zajavili-o-podgotovke-k-vozmozhnomu-otkljucheniju-ot-swift.html>. – 2020. – 23.06*).

Компания Google не планирует прекращать работу с правительством и правоохранительными органами – так представитель

корпорации прокомментировал открытое письмо 1650 сотрудников генеральному директору Сундару Пичаи (Sundar Pichai) с требованием прекратить продажу технологий полицейским по всей территории США.

Письмо сотрудников Google связано с тем, что в США пятую неделю продолжаются протесты против жестокости полиции, вызванные смертью задержанного афроамериканца.

В письме упоминается о контракте Google с отделением полиции в пригороде Нью-Йорка Кларкстауне, сотрудникам которого был предъявлен иск в связи с якобы осуществляемой правоохранителями незаконной слежкой за участниками движения Black Lives Matter («Жизни темнокожих имеют значение»). Сотрудники Google также указывают на косвенную поддержку компанией отдела полиции в Аризоне, который отслеживает людей, пересекающих американо-мексиканскую границу.

«У нас есть давние условия использования общедоступных цифровых платформ, таких как Gmail, GSuite и Google Cloud Platform, и эти продукты останутся доступными для использования правительствами и местными властями, включая полицейские управления», – сказано в комментарии Google. При этом компания заявляет, что стала первой крупной корпорацией, которая не продаёт технологии распознавания лиц, а также упоминает о «Принципах ИИ», принятых в компании, которые запрещают использование или продажу технологии распознавания лиц для слежения *(Татьяна Костылева Google отказался прекращать сотрудничество с правоохранителями в США, несмотря на протесты сотрудников // <https://d-russia.ru/google-otkazalsja-prekrashhat-sotrudnichestvo-s-pravoohraniteljami-v-ssha-nesmotrja-na-protesty-sotrudnikov.html>. – 2020. – 23.06).*

В марте американская Cyberspace Solarium Commission (CSC, создана в соответствии с законом США о государственной обороне на 2019 финансовый год для «выработки консенсуса по стратегическому подходу к защите Соединённых Штатов в киберпространстве от кибератак, приводящих к значительным последствиям»), представила 182-страничный отчёт, в котором предложила «стратегию многоуровневого киберсдерживания».

Отчёт содержит 80+ рекомендаций для реализации этой стратегии.

Рекомендации представлены в шести разделах:

- реформа правительства США и реорганизация киберпространства;
- совершенствование стандартов и невоенных инструментов;
- содействие национальной устойчивости;
- изменение киберэкосистемы;
- сотрудничество в области кибербезопасности с частным сектором;
- поддержание на должном уровне и применение военных средств [в киберпространстве].

Согласно отчёту, крупная кибератака на критически важную инфраструктуру и экономическую систему США способна создать хаос и нанести ущерб, превышающий потенциальный ущерб от пожаров, наводнений, ураганов и прочих стихийных бедствий. **Для предотвращения этого CSC предлагает следующее.**

Во-первых, мероприятия по «сдерживанию в киберпространстве». Федеральное правительство и частный сектор должны защищаться и принимать ответные меры. Реализация данного предложения осложняется тем, что правительство не разработало план ответных оперативных мероприятий [в киберпространстве].

Во-вторых, обеспечение устойчивости экономики [при кибернападениях]. Для этого необходимо вести стратегическое планирование, способное обеспечить восстановление национальной экономики после кибератаки. Такое планирование является основой стратегического сдерживания.

В-третьих, сдерживание требует реформы государственных институтов. Необходимо расширить полномочия действующих учреждений, в функционал которых входит обеспечение безопасности в информационном пространстве, в частности, Агентства по кибербезопасности и безопасности инфраструктуры (Cybersecurity and Infrastructure Security Agency, CISA), а также создать соответствующие центры для координации действий в области кибербезопасности в органах исполнительной власти и Конгрессе.

В-четвертых, сдерживание потребует от частных компаний активизации и укрепления своих позиции в области информационной безопасности, поскольку большая часть критической инфраструктуры США принадлежит частному сектору. Компаниям рекомендуется сертифицировать информационную инфраструктуру. Также рекомендуется обновить требования к отчётности для корпораций в целях снижения их обременения и уменьшения объёмов передачи данных. В случае возникновения потенциальных угроз частные компании должны иметь возможность действовать оперативно, чтобы не дать злоумышленникам проникнуть в их сети.

В-пятых, необходимо продолжать эффективную политику привлечения финансирования для модернизации избирательной инфраструктуры как на государственном, так и на местном уровнях (**Сократить отчётность компаний ради кибербезопасности – рекомендации Cyberspace Solarium Commission // <https://d-russia.ru/sokratit-otchjotnost-kompanij-radi-kiberbezopasnosti-rekomendacii-cyberspace-solarium-commission.html>. – 2020. – 22.06).**

Южная Корея готова безвозмездно помочь Узбекистану в цифровизации экономики. Стороны договорились проработать вопрос подписания обновленного соглашения между соответствующими министерствами двух стран по организации деятельности совместного

Исследовательского центра сотрудничества по электронному правительству в Ташкенте.

Вопросы организации работы исследовательского центра сотрудничества по электронному правительству в Ташкенте обсудили в рамках видеоконференции сотрудники министерства по развитию информационных технологий и коммуникаций Узбекистана и представители министерства государственного управления и безопасности Республики Корея.

Южнокорейская сторона намерена на безвозмездной основе выделить \$2 млн на реализацию проекта.

В рамках дискуссии договорились проработать вопрос подписания обновленного соглашения между соответствующими министерствами двух стран по организации деятельности совместного Исследовательского центра сотрудничества по электронному правительству в Ташкенте. Отмечена важность продолжения переговоров на рабочем уровне, в том числе посредством видеоконференцсвязи.

По мере окончательного согласования основных параметров проекта, южнокорейская сторона высказала готовность направить в Узбекистан специалистов для практической помощи в организации деятельности Исследовательского центра (*Южная Корея готова безвозмездно помочь Узбекистану в цифровизации экономики* // <https://uz.sputniknews.ru/economy/20200616/14350446/Yuzhnaya-Koreya-gotova-bezvozmездno-pomoch-Uzbekistanu-v-tsifrovizatsii-ekonomiki.html>. – 2020. – 16.06).

Регулирование Интернета в Италии в последние годы существенным образом не меняется. Италия продолжает отставать от некоторых стран-членов ЕС по общему уровню проникновения Интернета, несмотря на ряд попыток преодолеть этот разрыв. Ограничения на контент минимальны, однако имеет место блокировка сайтов без решения суда, если там размещается контент, нарушающий авторские права. Опасения по поводу дезинформации и вообще качества цифровых медиа в Италии уменьшились после парламентских выборов 2018 года, при том что число случаев разжигания ненависти в Интернете не изменилось. В последние годы наблюдался заметный рост числа кибератак, многие из которых, по-видимому, имели связь с деятельностью политиков.

Стремление к полному охвату Италии услугами доступа в сеть остается невыполненным в течение последних двух лет, хотя общий уровень проникновения Интернета в стране растет.

Согласно данным Европейской комиссии за 2018 год уровень проникновения фиксированной широкополосной связи в Италии составляет 27,84 %, а уровень проникновения мобильной широкополосной связи – 88,86 %. Международный союз электросвязи дал Италии в 2018 году более низкую оценку уровня проникновения фиксированной широкополосной связи – 28,03

% и гораздо более высокий уровень проникновения мобильной широкополосной связи – 94,53 %.

На относительно низкий уровень проникновения в Италии повлияли несколько факторов, в том числе инфраструктурные ограничения. Согласно Индексу цифровой экономики и общества 2019 года сверхбыстрые широкополосные соединения доступны только 24 % домохозяйств (по сравнению со средним показателем по ЕС в 60 %). Хотя охват мобильной связью 4G распространяется на 97 % домохозяйств, Италия занимает только 13 место из 28 государств-членов ЕС по этому показателю.

Около 77 % итальянцев использовали Интернет в 2018 году, 72 % использовали Интернет ежедневно. Число домохозяйств, имеющих широкополосный доступ (ШПД), выросло до 73 % в 2018 году.

В 2019 году по оценкам компании *Economist Intelligence Unit* Италия заняла 26 место среди 100 обследованных стран по уровню доступности цен на услуги фиксированной и мобильной связи. Цены на широкополосную связь в Италии ниже, чем в среднем по ЕС.

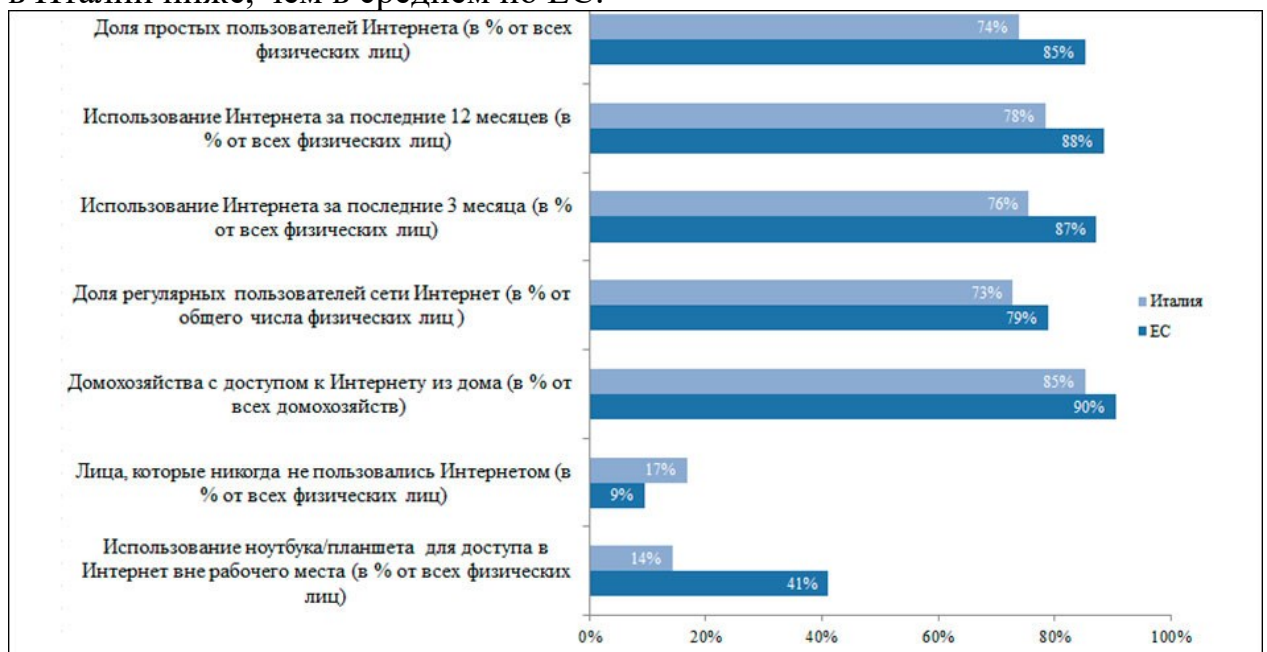

Рисунок 1. Профиль Италии по использованию сети Интернет в 2019 году по данным Европейской Комиссии.

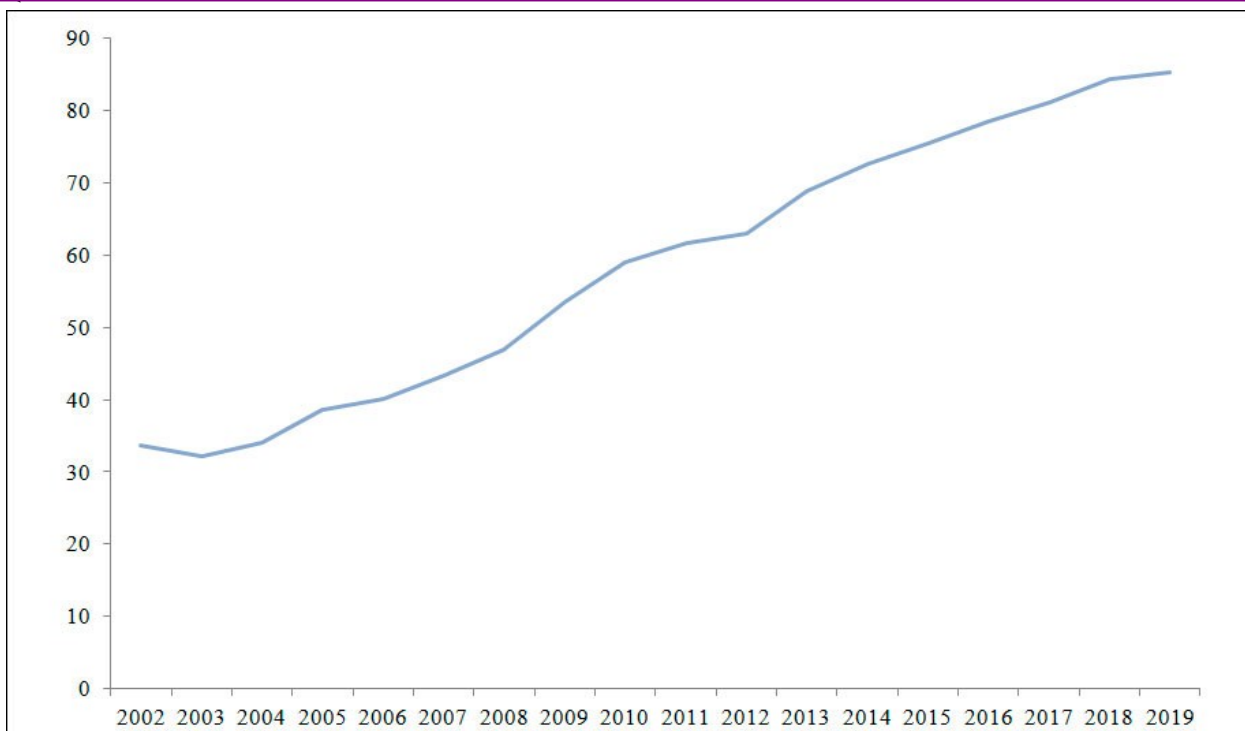

Рисунок 2. Доля домогосподарств, що мають доступ до Інтернету.

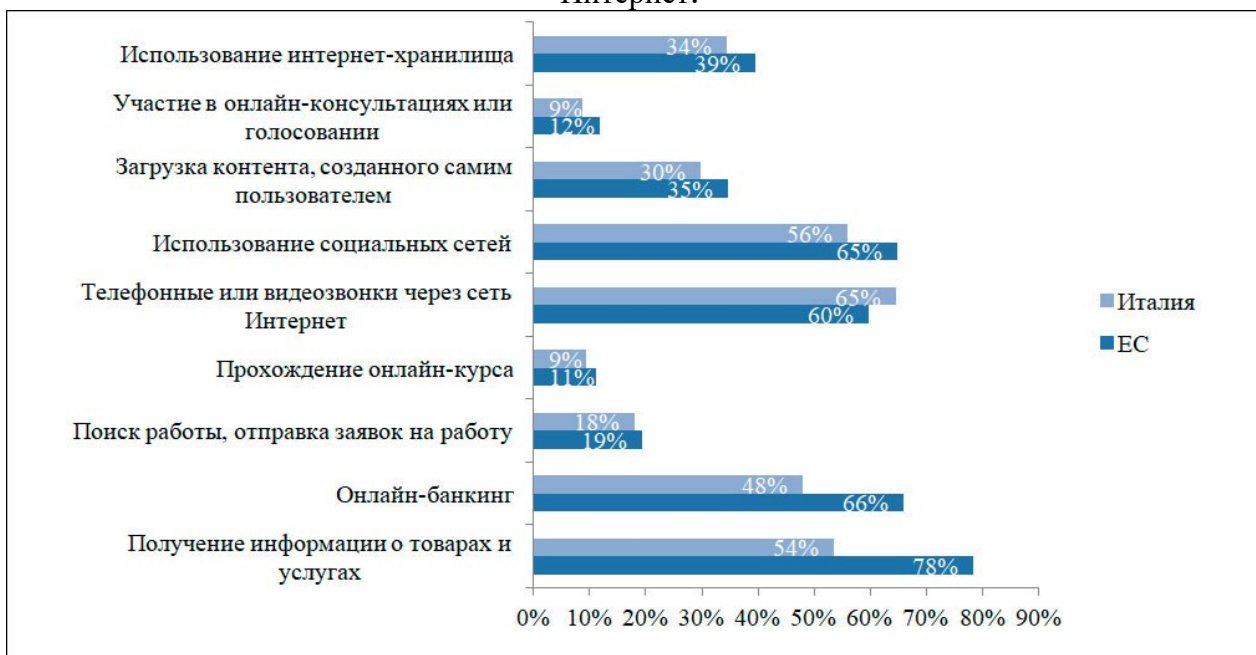

Рисунок 3. Доля користувачів мережних сервісів, в процентах від всіх інтернет-користувачів, за 4 квартал 2019 року.

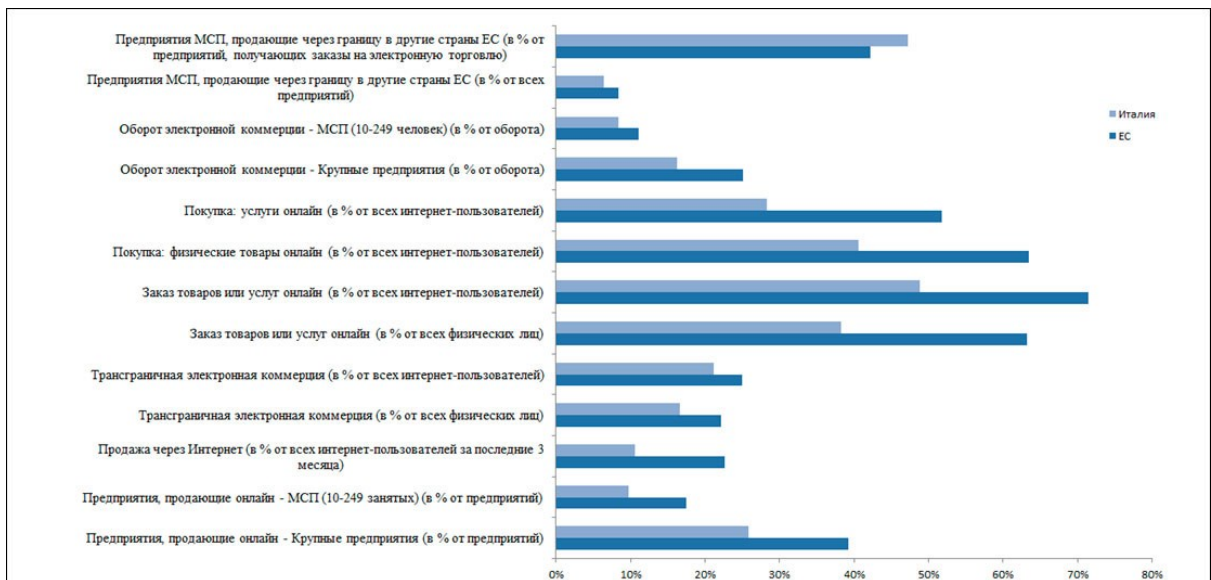

Рисунок 4. Показатели электронной коммерции в 2019 году.

Итальянская инициатива «**Цифровая повестка дня**» (основанная на «Цифровой программе Европы-2020») направлена на расширение функций ШПД и электронного правительства. В феврале 2016 года правительство утвердило постановление о сокращении затрат на прокладку кабелей и создало Федеративную национальную информационную систему инфраструктур (Sistema Informativo Nazionale Federato delle Infrastrutture, SINFI), специализированный орган для реализации задач развития широкополосной связи, управляемый Министерством экономического развития.

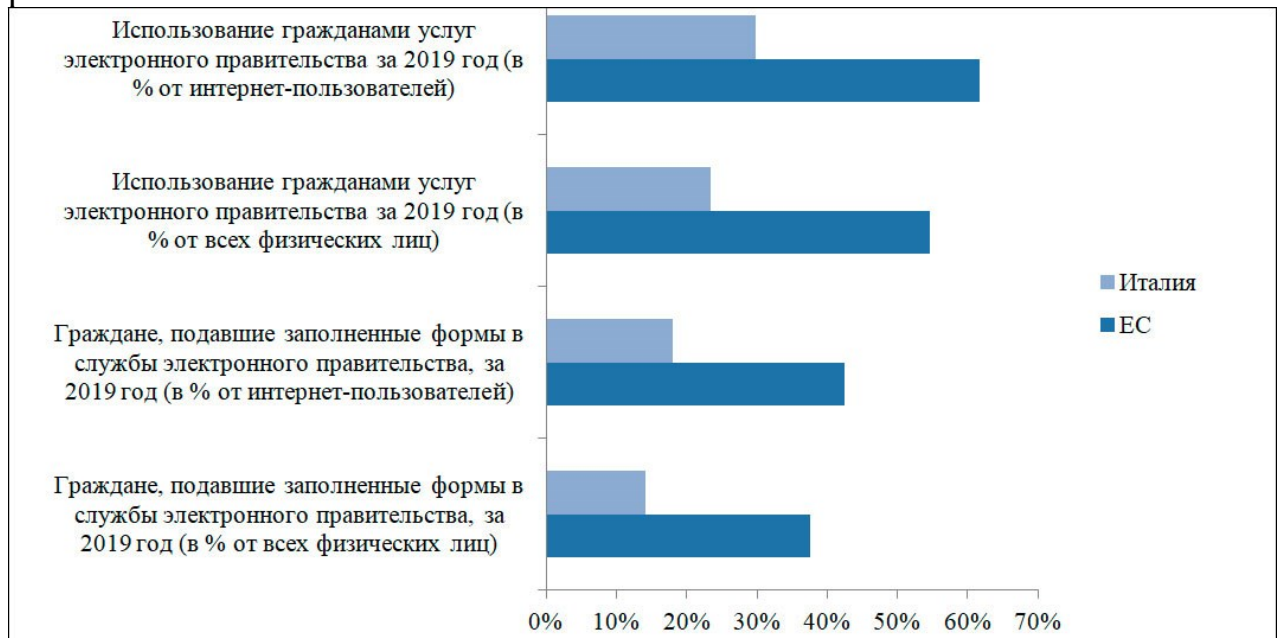

Рисунок 5а. Показатели электронного правительства.

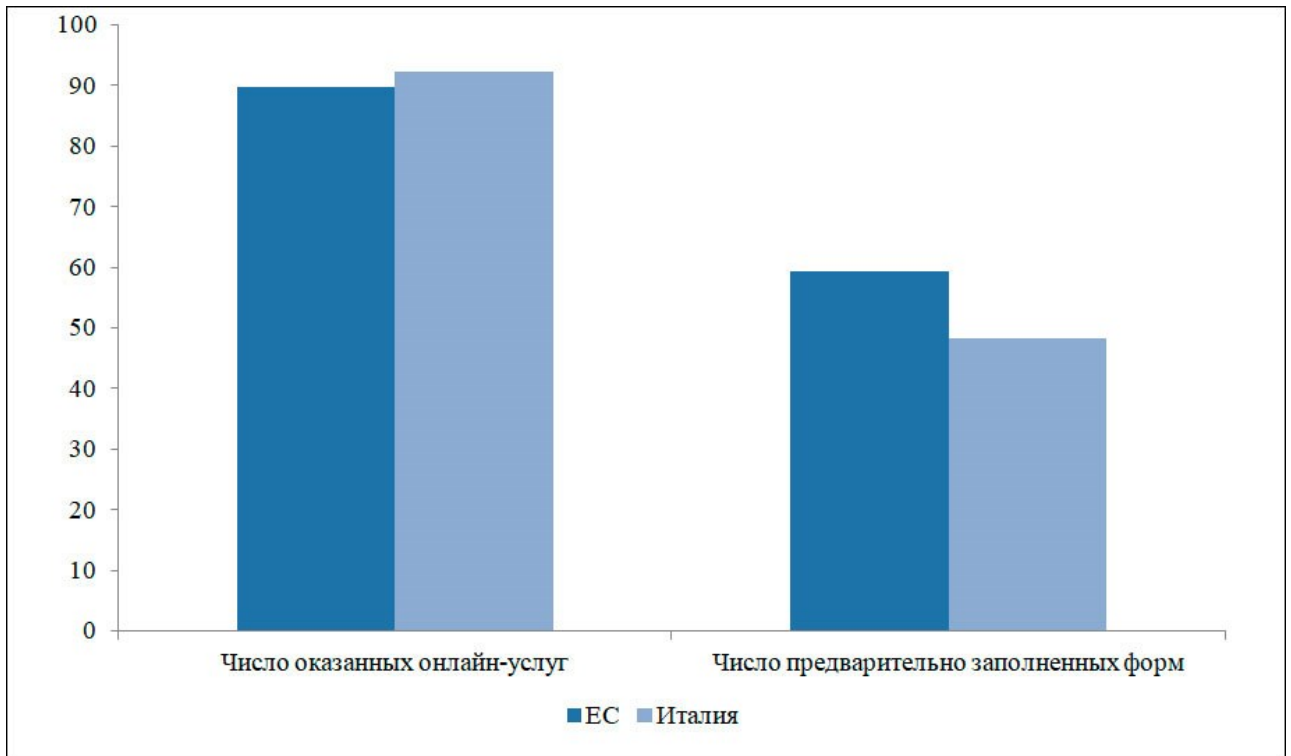

Рисунок 5б. Число услуг электронного правительства.

Запуск 5G

Тестирование 5G началось в 2017 году. Первые сети 5G запущены компанией Vodafone в Милане и 28 его местных муниципалитетах, а также в Риме, Турине, Неаполе и Болонье. Vodafone реализовал роуминг 5G между Италией, Германией, Испанией и Великобританией с июля 2019 года.

В 2019 году правительство одобрило законодательный декрет от 25 марта 2019 года №22, позволяющий наложить вето на покупку и развертывание китайской технологии 5G.

Государственные программы развития

Значительные географические различия обусловили различия в проникновении Интернета по всей стране. Южные регионы, такие как Калабрия, отстают. Инфраструктурный план Growth 2.0 был запущен в 2012 году с целью ликвидации разрыва цифровизации между областями Италии. Задержки в реализации свели его результаты до малозначимых. В 2017 году около 40 % итальянцев, проживающих в сельской местности, имели доступ к скоростным широкополосным соединениям (со скоростью 30 Мбит/с и более). В рамках своего плана на 2015 год по расширению сверхбыстрой широкополосной связи (известного как SNBUL) правительство назначило тендеры на развертывание сетей в недостаточно обслуживаемых регионах.

Национальный план сверхширокополосной связи Италии, Стратегия для сети доступа следующего поколения (Strategia Nazionale per la Banda Ultra-Larga, SNBUL), одобрен советом министров в марте 2015 года. Он направлен на развитие высокоскоростной сети доступа для достижения цели цифровой повестки дня 2020 года. В соответствии с SNBUL Италия приняла национальную схему государственной помощи, одобренную Европейской

комиссией в июне 2016 года, для поддержки сверхширокополосной связи. Первый тендер проведён в июне 2017 года на сумму 3 миллиарда евро, он охватывал регионы Абруццо, Молизе, Эмилия-Романья, Ломбардия, Тоскана и Венето. Второй тендер был назначен в ноябре 2017 года и охватывал развёртывание оптоволоконных сетей в регионах Пьемонт, Валле-д'Аоста, Лигурия, Фриули-Венеция-Джулия, Умбрия, Марке, Лацио, Кампания, Базиликата, Сицилия и автономная провинция Тренто. Третий и последний тендер стоимостью 103 миллионов евро на предоставление широкополосной инфраструктуры в необслуживаемых и недостаточно обслуживаемых сельских районах был объявлен в апреле 2018 года, он охватывает регионы Калабрии, Апулии и Сардинии.

В 2016 году была сформирована «команда цифрового преобразования», которая, среди прочих целей, возглавила процесс цифрового преобразования государственного управления Италии. Команда в 2019 году объявила трёхлетний план по информационным технологиям в области государственного управления.

Существует также концепция ускорения развёртывания оптоволоконных сетей и внедрения фиксированной и мобильной широкополосной связи. Процесс был запущен в марте 2017 года для обновления инфраструктуры и услуг в пяти городах: Милан, Прато, Акуила, Бари и Матера. Для преодоления цифрового разрыва был проведён аукцион по продаже ресурсов спектра в диапазоне 800 МГц, который поддерживает развёртывание технологий LTE в удалённых районах. В сентябре 2017 года было разрешено использовать 100 МГц в части спектра между 3,6-3,8 ГГц для гражданской связи 5G в пяти итальянских городах.

Правительство не накладывает ограничений на возможности подключения и не централизует контроль над инфраструктурой.

Операторы связи

Доступ к Интернету для частных пользователей предоставляется рядом компаний, все они должны иметь разрешение Министерства экономического развития. TIM имеет наибольшую долю на рынке фиксированной широкополосной связи (49,2 % по состоянию на март 2019 года), за которой следуют Vodafone (14,5 %), Wind Tre (13,3 %), Fastweb (13,2 %) и другие.

Telecom Italia (TIM), бывшая государственная телекоммуникационная монополия, которой принадлежит большая часть физических сетей Италии, с мая 2013 года продолжила процесс «экстернализации» своей инфраструктуры, как того требует законодательство ЕС, для обеспечения справедливой конкуренции. TIM была приватизирована в 1997 году. Итальянский инвестиционный банк Cassa Depositi e Prestiti, контролируемый правительством страны, владеет 9 % акций TIM. Однако в соответствии с законодательным декретом 2012 года государство руководит TIM и другими компаниями в стратегических секторах экономики, включая телекоммуникации (закон от 15 марта 2012 №21).

TIM, Vodafone, Wind Tre и Iliad – основные операторы мобильной связи, все они работают с сетями 3G и 4G. В декабре 2016 года Wind и 3 Italia (Tre) объединились под названием Wind Tre, однако продолжают действовать отдельно. В мае 2018 года французский оператор Iliad вышел на рынок мобильной связи Италии с дешёвым сервисом. Позднее, в 2018 году, Kena Mobile, под управлением TIM, и No. Mobile., под управлением Vodafone, вошли в низкий ценовой сегмент рынка, составив конкуренцию Iliad.

Весной 2018 года Антимонопольное управление Италии оштрафовало TIM на 4,8 миллиона евро за вводящую в заблуждение рекламу, касающуюся услуг широкополосной связи в районах с недостаточным обслуживанием.

В феврале 2018 года полиция и власти итальянского антимонопольного агентства провели обыск в офисах Telecom Italia, Vodafone, Fastweb, Wind Tre и лоббистской компании Asstel в рамках проверки цен на фиксированные и мобильные услуги связи. Регуляторные органы подозревали, что компании завышали цены, выставляя клиентам счета за их услуги каждые четыре недели, а не раз в месяц. В конце 2017 года парламент принял закон № 172/2017, требующий ежемесячного выставления счетов для всех телефонных операторов. Несколько компаний, включая Vodafone, Fastweb и Wind Tre, были впоследствии оштрафованы за его несоблюдение.

Регулирующие органы

Основным регулирующим органом в области телекоммуникаций является Управление по обеспечению связи (Autorità per le Garanzie nelle Comunicazioni, AGCOM). Создано в соответствии с законом от 31 июля 1997 года №249. Президент управления назначается указом президента Италии по предложению председателя совета министров по согласованию с министром экономического развития.

Согласно статье 21 законодательного декрета №201/2011 Национальное агентство по регулированию почтового сектора было ликвидировано (создано несколькими месяцами ранее законодательным декретом № 58/2011), а его функции переданы управлению по обеспечению связи. Неспособность создать независимый регулирующий орган в почтовом секторе была одной из жалоб, поданных Европейской комиссией.

Впоследствии законодательный декрет № 70/2012, внедрил директивы ЕС 2009/136 и 2009/140. Он также определил роль AGCOM как национального регулирующего органа в области электронных сообщений.

Законодательный декрет №69/2012 внёс изменения в кодекс защиты персональных данных, в частности, введя в кодекс обязательство для компаний, предоставляющих общедоступные услуги электронной связи, незамедлительно уведомлять о любом нарушении персональных данных.

В обязанности AGCOM также входит защита прав интеллектуальной собственности, регулирование рекламы и надзор за общественным вещанием.

Управление по защите данных (Garante per la protezione dei dati personali, DPA) создано в 1997 году. DPA занимается надзором за соблюдением

законов о защите данных как правительственными, так и неправительственными организациями. DPA также уполномочен запрещать или блокировать «операции по переработке [данных], которые могут нанести серьёзный вред отдельным лицам». DPA является надзорным органом, ответственным за мониторинг применения GDPR, в период с мая 2018 года по март 2019 года активно рассматривал более 7000 жалоб и отчётов по GDPR.

DPA является независимым коллегиальным органом, созданным для защиты основных прав и свобод в связи с обработкой персональных данных и для обеспечения уважения достоинства отдельных лиц. Включает четырёх членов, которые избираются парламентом на семилетний срок. Офис в Риме, штат сотрудников около 125 человек.

Задачи DPA изложены в Кодексе о защите персональных данных (законодательный декрет №196/2003), а также в других национальных НПА и нормативных актах ЕС.

Управление по защите данных контролирует обработку данных в государственных и частных секторах в соответствии с требованиями законодательства, а также следит за отсутствием нарушений при обработке персональных данных.

Задачи PPA включают, в частности, следующее:

- проверка того, что персональные данные обрабатываются в соответствии с законами и нормативными актами, и, где это уместно, указание контролёрам и операторам данных на конкретные меры по обработке данных в соответствии с правилами;
- рассмотрение жалоб;
- полный или частичный запрет или ограничение обработки персональных данных, если характер таких данных или механизмы или эффекты обработки могут существенно повлиять на субъекты данных;
- принятие мер, предусмотренных законодательством о защите данных;
- предложение правительству и парламенту, где это уместно, принять конкретные законы или нормативные акты;
- законотворческая деятельность через слушания в парламенте;
- выдача мотивированного мнения;
- ежегодный отчёт парламенту и правительству о деятельности и действующем законодательстве о конфиденциальности;
- защита данных на международном уровне, а также надзорные и вспомогательные мероприятия для Европола, Шенгена, VIS и аналогичных информационных систем;
- работа по повышению осведомленности граждан о проблемах защиты персональных данных и мерах защиты данных;
- привлечение граждан и заинтересованных сторон посредством общественных консультаций, результаты которых учитываются при разработке общих мер по применению.

Агентство цифровой Италии (Agenzia per l'Italia digitale, AgID) является государственным органом, учреждённым правительством в соответствии с законом от 7 августа 2012 г. №134. Выполняет функции и задачи, возложенные на него в целях достижения высокого уровня технологических инноваций в организации и развитии государственной службы и жизнедеятельности граждан и бизнеса, соблюдая при этом принципы законности, беспристрастности и прозрачности критериев эффективности и экономичности.

Задача AgID – проводить аккредитацию и санкционировать лица (государственные или частные), которые осуществляют определённые виды деятельности в цифровой среде (например, электронное хранение, цифровые сертификаты и т.д.).

Согласно Уставу, утверждённому в феврале 2014 года, **целями AgID являются:**

- обеспечение координации ИТ со стороны государственной, региональной и местной администраций с целью разработки и мониторинга стратегического развития информационной системы государственного управления путём содействия внедрению инфраструктур и стандартов, которые снижают затраты отдельных администраций и улучшают предоставляемые услуги;

- аккредитация объектов цифровой сертификации;

- оптимизация расходов на ИТ для государственных администраций путём мониторинга текущих расходов и поддержки национальных и местных государственных администраций в достижении целей стандартизации и пересмотра внутренних процессов и оптимизации общих расходов на ИТ;

- обеспечение выполнения международных обязательств, взятых на себя государством в компетенции AgID;

- продвижение цифровых инноваций в стране и содействие созданию новых знаний и распространению новых возможностей для экономического, культурного и социального развития путём сотрудничества с европейскими, национальными и региональными учреждениями и органами с аналогичными целя;

- формулирование и публикация принципов, правил и стандартов в компетенции AgID;

- продвижение инициатив повышения компьютерной грамотности для граждан.

Органами управления AgID являются генеральный директор, руководящий комитет и коллегия аудиторов.

Нормативная база

Статьи 19-22 законодательного декрета от 22 июня 2012 года №83 – Срочные меры по росту страны.

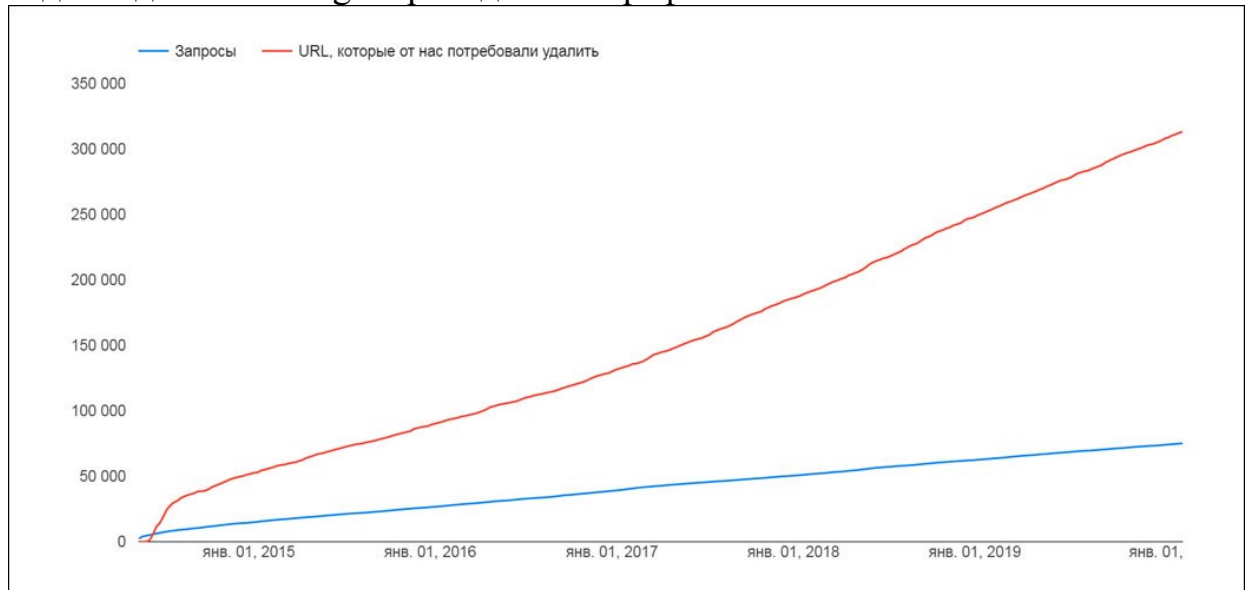
Статьи 8-9 Законодательного декрета от 30 июля 1999 года №300 – Реформа государственной организации, в соответствии со статьей 11 закона от 15 марта 1997 года № 59.

Ограничения на содержание

В Италии редко применяют блокировку доступа и фильтрацию материалов политического, социального или религиозного характера.

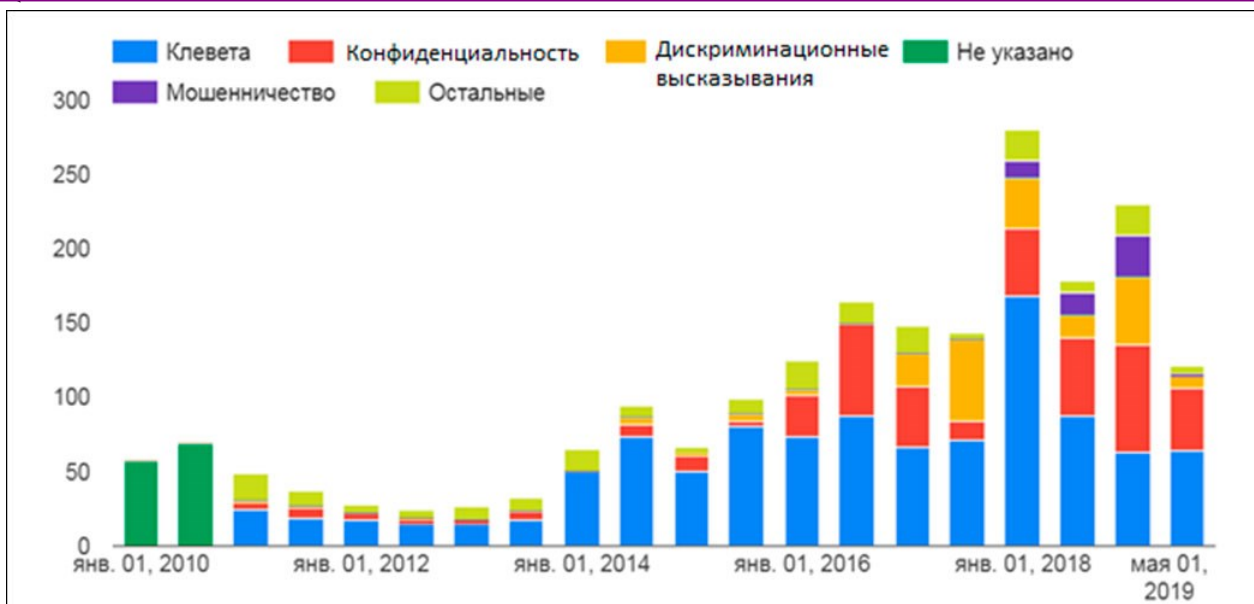
Доступ к веб-сайтам блокируется ввиду размещения контента, нарушающего авторские права. С 2013 года к августу 2019 года AGCOM выдал 723 ордера на блокировку. Также блокируются нелегальные игорные сайты и сайты, размещающие контент, связанный с терроризмом или сексуальным насилием над детьми.

Статистика запросов на удаление материалов в Италии с 29 мая 2014 года по данным Google приведена на графике.

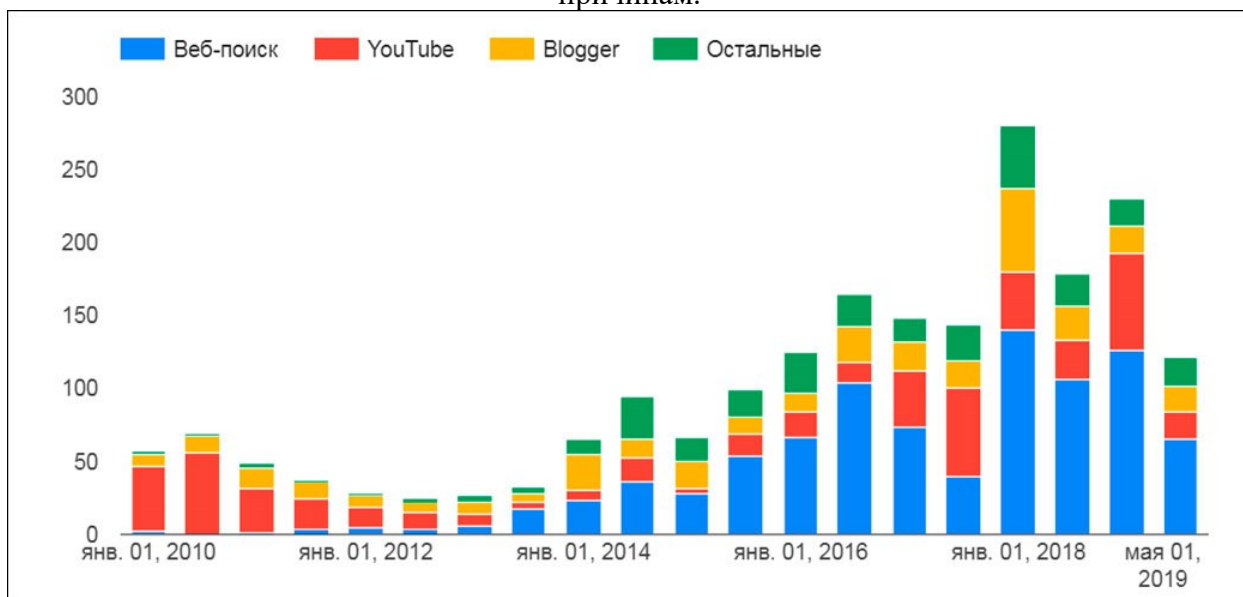

По данным Facebook, с июля по декабрь 2018 года было зарегистрировано и удалено 562 материала. Удалённые материалы содержали контент, связанный с азартными играми; ненавистнические высказывания, в том числе отрицание Холокоста; частные сообщения о диффамации. В отчете Twitter о доступности сервисов и данных за 2018 год перечислены шесть запросов на удаление контента, включая одно постановление суда, в период с июня по декабрь, но в конечном итоге ни один материал не был заблокирован. Тем не менее, был удален один твит из-за «расовой ненависти к цыганскому народу». Согласно отчёту Google правительство отправило 121 запрос на удаление контента в период с января по июнь 2019 года, в том числе 64 – за клевету, 42 – по соображениям конфиденциальности и безопасности и 8 – за дискриминационные высказывания.

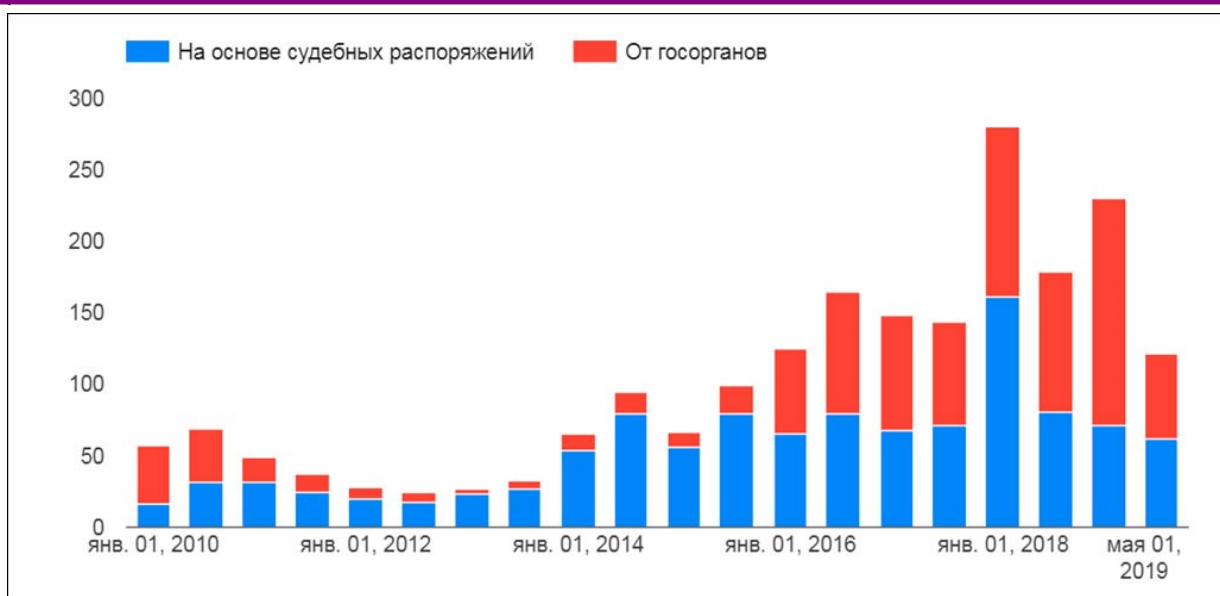
Ниже приводится детализация статистики Google по запросам на удаление и удалению материалов по запросам руководства Италии.

Детализация запросов на удаление материалов по причинам.

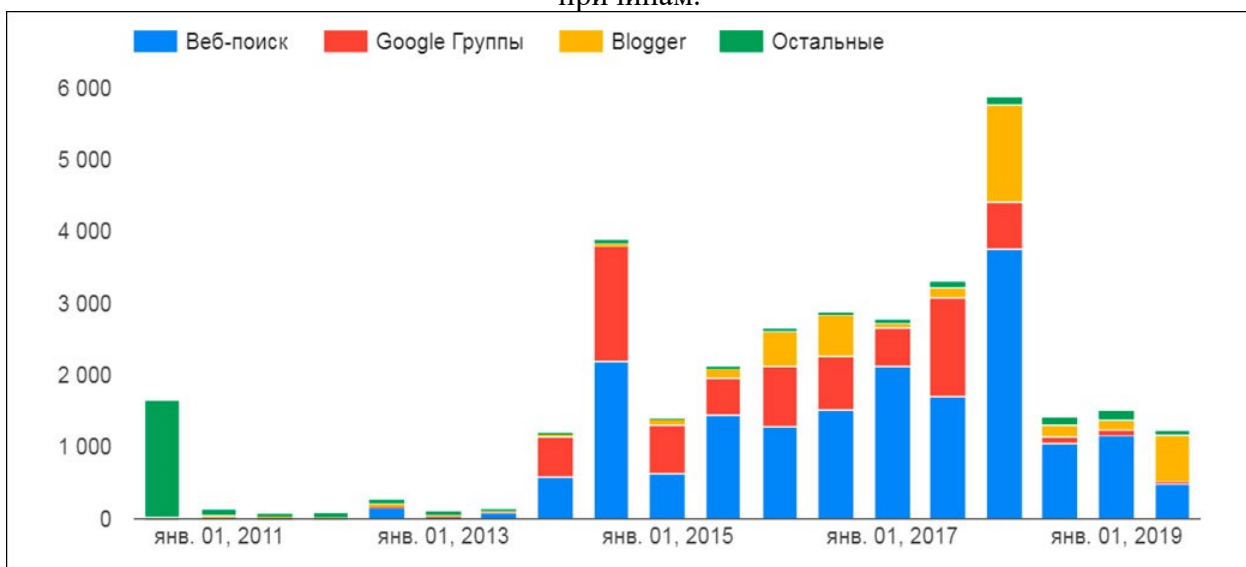
Детализация запросов на удаление материалов по продуктам.

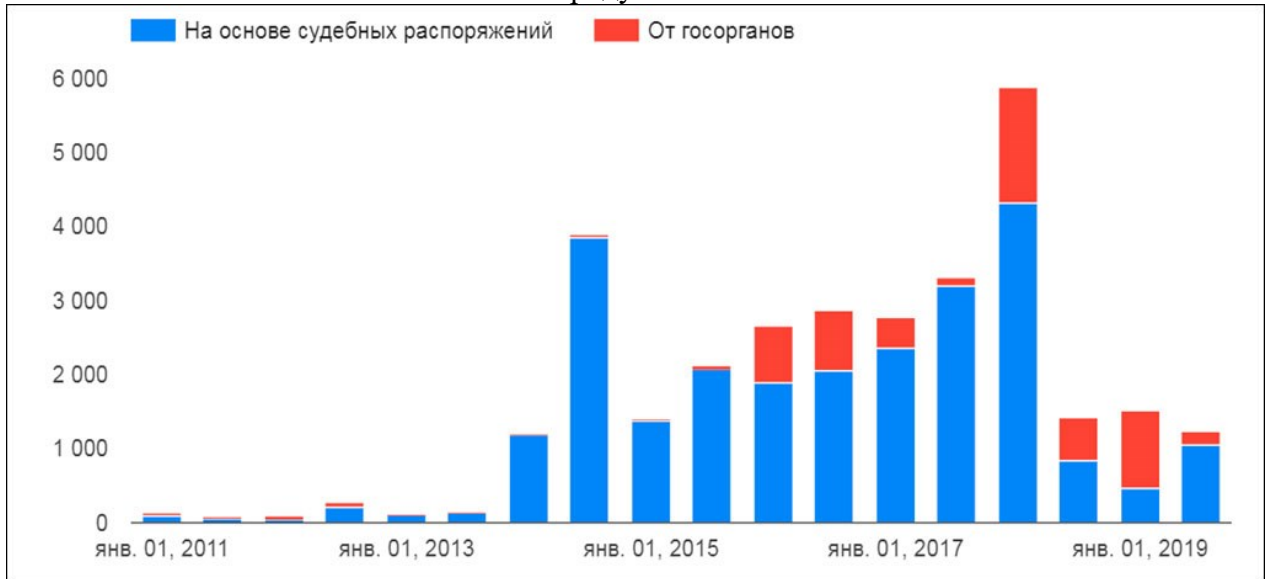
Детализация запросов на удаление материалов по источникам.

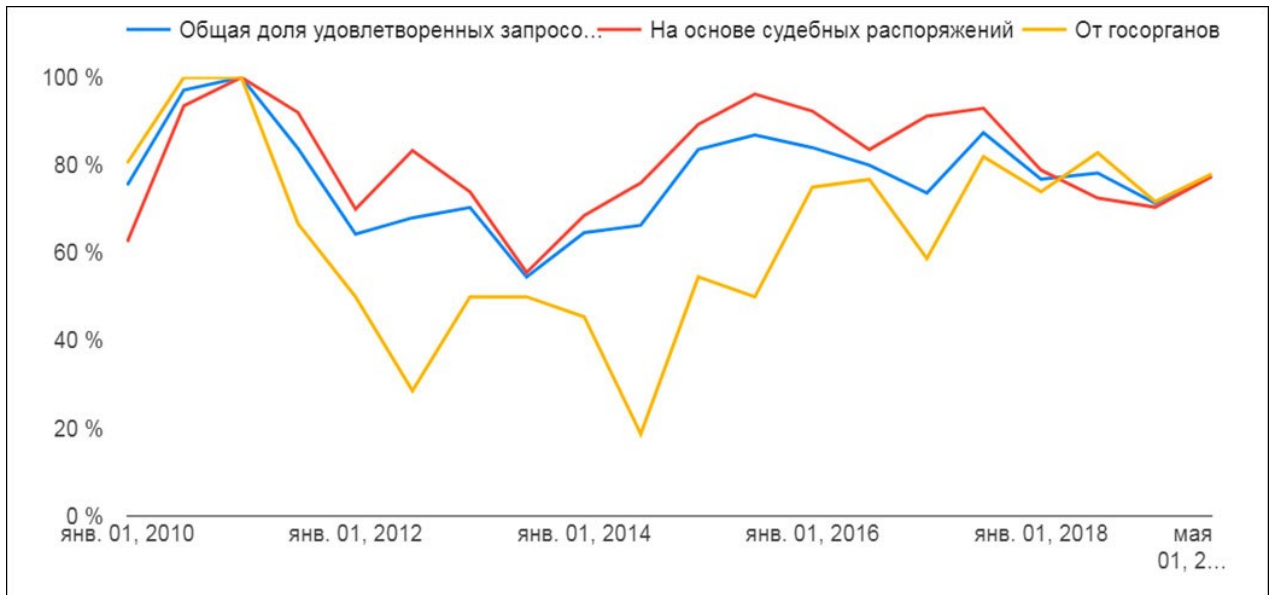
Детализация удаляемых материалов по причинам.

Детализация удаляемых материалов по продуктам.

Детализация удаляемых материалов по источникам.

Доля запросов от государственных органов, включая правоохранительные, или основанных на распоряжении суда, по которым удалялся контент.

Итальянские суды принимают и обеспечивают право на забвение с момента вынесения решения Суда Европейского Союза (СЈЕU) в мае 2014 года.

С 31 января 2019 по 30 января 2020 удалённых по запросу URL-адреса составили 45,4 % от общего количества запросов.

Ограничения в части прозрачности, соразмерности заявленным целям и апелляции

В Италии постановления о блокировке или удалении издаются, как правило, судами. Закон о борьбе с терроризмом №43 от 17 апреля 2015 года позволяет прокурору издавать распоряжения о блокировке сайтов или удалении материалов, связанных с террористическими группами.

Министерство внутренних дел составляет чёрный список веб-сайтов, доступ к которым интернет-провайдеры затем блокируют.

Наиболее спорным считается разрешение на защиту авторских прав в сети (положение о защите авторских прав в сетях электронной связи принято в марте 2014 года), которое позволяет AGCOM выдавать административные распоряжения провайдерам о блокировании определённых веб-сайтов, нарушающих авторские права, даже в случаях, когда те содержат только ссылки для загрузки контента. Регламент также дает AGCOM право удалять контент после проверки внутренней комиссией, но без предварительного судебного разрешения, в случае обнаружения нарушения авторских прав.

Директива ЕС по авторскому праву вступила в силу 15 апреля 2019 года, в силу чего Италия должна интегрировать её в национальное законодательство. 19 государств-членов ЕС проголосовали за директиву. Шесть государств-членов (Финляндия, Италия, Люксембург, Нидерланды, Польша и Швеция) проголосовали против, три государства (Бельгия, Эстония и Словения) воздержались. По данной директиве составлено совместное заявление Нидерландов, Люксембурга, Польши, Италии и Финляндии.

Парламент утвердил новый закон №71/17 от 29 мая 2017 года, направленный на борьбу с запугиванием детей в Интернете, после нескольких громких дел, когда жертвы преследования совершали самоубийство. Несовершеннолетние старше 14 лет или их родители могут потребовать от сайтов удалить запрещённые материалы в течение 48 часов. Если никакие действия не предпринимаются, жертвы преследования могут передать свое дело в ДРА. Этот законопроект вызвал обеспокоенность критиков, которые заявили, что он позволяет злоупотреблять возможностью принудительно удалять материалы с сайтов социальных сетей.

В прошлом итальянские законодатели и регулирующие органы предлагали меры, позволяющие блокировать или удалять веб-сайты с недостоверными общественно значимыми сведениями. Эти предложения на сегодняшний день ни к чему не привели.

Интернет-провайдеры, как правило, не несут ответственности за доступность запрещённого стороннего контента, но должны информировать органы государственного контроля о таком контенте, если им станет о нём известно.

Степень самоцензуры в стране сравнительно низкая.

Политические манипуляции контентом в Интернете

В мае 2019 года, в преддверии парламентских выборов в ЕС, Facebook удалил 23 учётные записи с общим количеством подписчиков 2,46 миллиона. Более половины удалённых учётных записей поддерживали партии, которые управляли страной в коалиции с мая 2018 года по август 2019 года.

В ноябре 2018 года AGCOM опубликовала отчёт о том, что объём недостоверной информации достиг максимума в период мартовской предвыборной кампании в 2018 году, но с тех пор уменьшился. Дезинформация имела форму сфабрикованных соцопросов, рисунков и

поддельных новостей. Активность ботов также была обнаружена в дни, предшествовавшие голосованию 2018 года. В отчёте Reuters Institute for Study of Journalism за февраль 2018 года отмечалось, что поддельные новостные сайты имеют гораздо меньший охват среди итальянских читателей по сравнению с традиционными новостными агентствами. Однако в Facebook с недостоверными общественно значимыми сведениями люди взаимодействовали чаще, чем с материалами, происхождение которых достоверно.

Сетевой нейтралитет не закреплён в национальном законодательстве, хотя регулирование на уровне ЕС с 2015 года даёт AGCOM возможность контролировать и применять этот принцип.

В Италии популярны интернет-сервисы, хотя телевидение остается ведущим средством получения новостей. Большинство политиков, популярных журналистов и деятелей индустрии развлечений имеют свои страницы в сети, как и многие обычные граждане. Кроме того, социальные медиа-платформы являются популярными формами для онлайн-общения. Facebook и YouTube являются одними из наиболее посещаемых веб-сайтов в стране (2 и 3 места по посещаемости по состоянию на февраль 2020; 1 место занимает google.com).

В Италии социальные сети, особенно Facebook, стали важнейшими инструментами для организации акций протеста и других массовых мероприятий. Ограничений на использование Facebook нет.

Нарушения прав пользователя

В Италии имеют место случаи правового давления и угрозы в отношении блогеров. Законы об уголовной ответственности за диффамацию остаются серьёзной угрозой для онлайн-журналистов и пользователей социальных сетей, особенно в силу неоднозначного подхода при их применении. Кибератаки также стали серьёзной угрозой для итальянского сегмента Интернета.

Свобода информации в Интернете

Италия была первой европейской страной, принявшей Декларацию прав Интернета в июле 2015 года. Документ включает положения, которые способствуют нейтралитету в Сети, и ставит доступ к Интернету в ряд основных прав.

Закон 1948 года о «подпольной прессе» (в редакции от 7 марта 2001 года, №62) гласит, что любое лицо, предоставляющее службы новостей, должно быть «дипломированным» журналистом из реестра работников связи (ROC) и иметь членство в Национальной федерации прессы Италии. За исключением одного случая конца 2000-х годов, эти правила не применялись к блогерам, и на практике миллионы блогов публикуются в Италии без каких-либо последствий. Тем не менее многие люди, которые создают контент по ряду вопросов (включая научные исследования) всё ещё сотрудничают с зарегистрированными журналистами, чтобы защитить себя от возможных судебных исков.

В апреле 2015 года Сенат Италии принял постановление правительства о борьбе с терроризмом (от 15 апреля 2015 года №DDL 2893/R), которое расширило формулировки уголовного кодекса о вербовке террористов, а также об одобрении или подстрекательстве к терроризму, включив в него онлайн-действия. Критики утверждали, что закон может широко трактоваться и влиять на законное выражение мнения.

В начале 2017 года на парламентскую дискуссию был представлен широко раскритикованный законопроект, предназначенный для борьбы с распространением фальшивых новостей и ненавистнических высказываний. Согласно этому законопроекту, новостные организации, представленные в Интернете, могут быть оштрафованы на сумму до 5000 евро за публикацию «ложных, преувеличенных или необъективных» новостных сообщений и неудаление их в течение 24 часов. Если считается, что поддельные новости наносят ущерб общественным интересам или стремятся подрвать демократический процесс, издателям грозят более высокие штрафы и тюремное заключение. Законопроект был официально представлен в феврале 2017 года, но не был принят.

Наказания за действия в Интернете

Иски о диффамации против журналистов, в том числе работающих в Интернете, обычны. Финансовое бремя длительных судебных разбирательств оказывает сильное воздействие на журналистов и их редакторов. Ossigeno per l'Informazione, организация, которая отслеживает угрозы для журналистов в Италии, сообщила о 562 необоснованных исках о диффамации против СМИ с 2011 года, в том числе о делах против интернет-СМИ. В ходе инцидента, произошедшего в апреле 2019 года, к интернет-изданию Estense был подан судебный иск на сумму 100 тысяч евро.

Ограничения на анонимное общение

Итальянское законодательство требует, чтобы операторы запрашивали личные и идентификационные данные клиентов при регистрации SIM-карты.

В мае 2019 года появился законопроект о борьбе с анонимным троллингом в социальных сетях, он требовал, чтобы социальные сети хранили идентификационные карточки пользователей и персональные налоговые коды при регистрации для идентификации личности. Это предложение подверглось резкой критике за возможность нарушения гражданских прав.

Право пользователей на неприкосновенность частной жизни

Считается, что власти регулярно прослушивают телефонных разговоров. В 2017 году стало известно, что итальянский журналист из газеты «Гардиан» был тайно прослушан прокуратурой при расследовании дела торговца людьми.

Взлом пользовательских устройств итальянскими правоохранительными органами также был задокументировано. В июле 2016 года Верховный суд Италии постановил, что взлом является конституционным и соответствует закону о правах человека. В мае 2017 года комитет ООН по правам человека

выразил обеспокоенность тем, что «спецслужбы перехватывают личные сообщения и используют методы взлома без явного официального разрешения или чётко определённых гарантий от злоупотреблений».

Закон о реформе уголовного правосудия от 23 июня 2017 года №103 обязывает правительство регулировать прослушку при уголовных расследованиях. Такие организации, как Privacy International, утверждают, что закон не соответствует стандартам необходимости и соразмерности и не устанавливает достаточных процедур минимизации, эффективного надзора или защиты от злоупотреблений. Другой законопроект был направлен на создание легализованной системы удалённого скрытого взлома. Сразу после выборов в марте законопроект был отозван 2018 года.

Постановление Верховного суда Италии от ноября 2018 года запрещает установку шпионского ПО на мобильный телефон гражданина, когда пока тот находится в статусе подозреваемого. Постановление Верховного суда указывает на необходимость пересмотра практики взлома в целях наблюдения и прекращения подобной деятельности до тех пор, пока не будет продемонстрировано, что она полностью соответствует правам человека.

При различных обстоятельствах, в том числе в ходе уголовного расследования или «в целях предотвращения преступлений преступными ассоциациями и международными террористическими организациями», провайдеры должны соблюдать требования правоохранительных органов в отношении пользовательских данных.

Хотя Суд ЕС отменил директиву ЕС 2006 года о сохранении данных, Италия продлила период, в течение которого интернет-провайдеры должны вести учёт трафика пользователей. В ноябре 2017 года итальянский парламент утвердил положение о хранении данных, согласно которому операторы связи должны хранить телефонные и интернет-данные до шести лет.

Санкции со стороны государства в ответ на деятельность в Интернете

Сообщений о случаях запугивания или физического насилия в ответ на действия в Интернете мало, хотя лица, которые разоблачают действия организованной преступности в некоторых частях страны, подвергаются риску репрессий.

В 2018 году Ossigeno per l'Informazione сообщил, что 11 % всех угроз в отношении журналистов были опубликованы в Интернете.

Кибератаки

Кибератаки представляют собой растущую проблему в Италии. Уничтожение информации или DDoS-атаки часто становятся формой политического протеста, равно как и хакерские атаки государственных и частных учреждений.

В ежегодном отчете Итальянская ассоциация по кибербезопасности (CLUSIT) назвала 2018 год «худшим годом в истории» киберпреступлений. В частности, в феврале 2018 года хакеры взломали флорентийскую секцию

Демократической партии. Хакеры опубликовали в Твиттере личную информацию, в том числе номер мобильного телефона бывшего премьер-министра. На той же неделе два веб-сайта другого политика были взломаны, и некоторые внутренние данные партии Lega впоследствии опубликованы хакерами в Twitter.

В мае 2019 года хакерские группы Anonymous и LulzSec Italia взломали базу данных Римской ассоциации адвокатов, разоблачив почтовые аккаунты 30 тысяч зарегистрированных юристов. Ранее, в ноябре 2018 года, хакерские группы LulzSec Italia и AntiSec Italia провели несколько атак, направленных на сайты Министерства экономического развития, полиции, партии «Братья Италии» и некоторые местные отделения других политических партий.

Нарушение защиты данных произошло в Италии, когда у итальянского провайдера электронной почты Italiaonline были украдены данные 1,4 миллиона пользователей. Пострадали популярные сервисы Libero Mail и Virgilio Mail. 24-летний хакер был арестован и обвинён в атаке в апреле 2019 года, когда продал данные неопознанному покупателю.

В июле 2015 года утечка внутренних документов миланской компании по технологиям наблюдения Hacking Team раскрыла подробности о некоторых клиентах компании по всему миру, в том числе в странах с плохой репутацией в области прав человека. В прошлом компанию критиковали за сотрудничество с недемократическими режимами и отсутствие достаточных мер защиты конфиденциальности пользователей. В апреле 2016 года итальянское правительство приостановило «глобальное» разрешение на экспорт программного обеспечения, требуя запрос одобрения итальянских властей в случае продажи ПО за пределы ЕС.

Рекомендации

Внедрение регуляторных процедур и развитие нормативной базы следует осуществлять с учётом их дальнейшего использования в составе союзов и международных объединений. Итальянский опыт демонстрирует дополнительные расходы, формируемые в результате принятия противоречащих нормам ЕС актов и их последующее приведение в соответствие союзным требованиям (*Итальянский опыт регулирования информационного пространства // <https://d-russia.ru/italjanskij-opyt-regulirovanija-informacionnogo-prostranstva.html>. – 2020. – 08.06*).

Новітня бібліографія зарубіжних та вітчизняних досліджень з проблематики електронного урядування

Азарова А. О. Методологія створення захищеного консолідованого інформаційного ресурсу засобів електронного урядування [Електронний ресурс] / А. О. Азарова, Л. М. Ляхович // Тези доповідей Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції студентів, аспірантів та молодих науковців «Молодь в науці: дослідження, проблеми, перспективи» (МН-2020), м. Вінниця, 18-29 травня 2020 р. – 2020. – Режим доступу: <https://conferences.vntu.edu.ua/index.php/mn/mn2020/paper/view/10312>.

Окреслено проблеми ефективного використання інформаційних ресурсів, забезпечення інформаційної безпеки у процесах електронного урядування. Розглянуто методи вирішення зазначених проблем та обґрунтовано необхідність створення захищеного консолідованого інформаційного ресурсу. Визначено методологічні засади створення захищеного консолідованого інформаційного ресурсу, використання якого сприятиме підвищенню ефективності засобів електронного урядування. Побудовано контекстну діаграму функціонування захищеного консолідованого інформаційного ресурсу засобів електронного урядування.

Амосов О. Ю., Гордієнко Л. Ю., Ющенко Н. В. Сучасні рейтингові оцінки розвитку електронного урядування та інформаційного суспільства // Ефективність державного управління : зб. наук. пр. Вип. 1 (62) : у 2 ч. Ч. 1 / за заг. ред. чл.-кор. НАН України В. С. Загорського, доц. А. В. Ліпенцева. – Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2020. – С. 13–27. Розглянуто існуючі міжнародні індекси та рейтинги розвитку інформаційного суспільства та електронного урядування. Проаналізовано складові міжнародних індексів та можливість застосування їх для оцінки сучасного стану електронного урядування в країні та регіонах. Обґрунтовано ключові показники для побудови національної виміральної системи розвитку електронного урядування.

Бойко Н. Інформаційно-аналітична діяльність органів місцевого самоврядування – важлива складова процесу прийняття управлінських рішень // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. – 2020. – № 1. Мета роботи. Дослідити роботу структурних підрозділів органів місцевого самоврядування, що провадять інформаційно-аналітичну діяльність для визначення основних функцій та можливостей для розвитку і вдосконалення комунікації з населенням регіону; визначити роль інформаційних підрозділів органів місцевого самоврядування у процесі впровадження електронного урядування. Методологія дослідження базується на застосуванні загальнонаукових методів: аналізу, синтезу, узагальнення, логічного методу. Застосування названих методів дає змогу визначити роль інформаційно-аналітичної діяльності у процесі прийняття управлінського рішення. Наукова новизна роботи полягає у визначенні ролі та можливостей інформаційно-аналітичної діяльності структурних підрозділів органів місцевого самоврядування, визначення напрямків роботи інформаційно-аналітичних центрів; окреслення інформаційних потреб споживачів інформації, яку створює виконавчий апарат органів місцевого самоврядування. Висновки. Представлені у статті результати аналізу інформаційно-аналітичної діяльності

структурних підрозділів органів місцевого самоврядування свідчать про широкий попит на розширення такого роду інформаційних послуг. Інформаційно-аналітичні підрозділи супроводжують населення регіону у здійсненні самоуправління, формують думку місцевої спільноти щодо територіальної влади і здійснюють постійний аналіз інформаційних потреб громадян для формування правильного інформаційного середовища. Інформаційні служби необхідні місцевій владі для встановлення зв'язків з територіальними громадами та впровадження принципів реформи децентралізації влади. За допомогою інформаційно-аналітичних центрів посилено впроваджується електронне урядування і автоматизуються процеси прийняття управлінських рішень.

Методичні аспекти цифрової трансформації публічних послуг / О.І. Бурба, Ю.В. Копитін, О.О. Пасічник, А.М. Піскун // Кібербезпека: освіта, наука, техніка. – 2020. – Том. 4, Вип. 8. – С. 174–191. В статті розглянуті результати дослідження щодо розробки методичних аспектів цифрової трансформації публічних послуг на основі запропонованих процедур формалізації процесу реінжинірингу адміністративних процесів їх надання з урахуванням можливостей інформаційних технологій. У результатах дослідження описується загальний методологічний підхід до цифрової трансформації публічних послуг, який полягає у побудові моделей «як є» (as is) і «як потрібно» (to be). Запропоновано в якості інформаційної основи побудови моделі «як є» розглядати реєстр адміністративних послуг, який містить уніфіковані назви послуг, документів, стандартизовані описи адміністративних процесів, а також результати аудиту державних електронних інформаційних ресурсів. Після побудови моделі «як є» на її основі необхідно визначити інформаційні взаємозв'язки послуг, провести аудит та оптимізацію (реінжиніринг) порядків (адміністративних процесів) надання публічних послуг, а також комплексувати послуги, які пов'язані за життєвими ситуаціями. В результаті буде побудовано обрис надання публічних послуг (модель «як потрібно»), який далі необхідно впровадити. Під обрисом розуміється технічний варіант надання сукупності публічних послуг, який визначається в результаті синтезу адміністративних процесів надання послуг і можливостей засобів обробки інформації. При цьому завдання побудови обрису надання сукупності публічних послуг полягає у виборі такого варіанту реалізації сукупності відповідних адміністративних процесів, при якому досягається максимальна ефективність надання сукупності публічних послуг. Здійснено формалізацію завдання, яке полягає у виборі такого варіанта адміністративних процесів надання публічних послуг у суб'єктах надання послуг і обміну інформацією між ними з використанням відповідних інформаційних технологій, при яких досягається мінімум витрат на надання всієї сукупності послуг. Враховуючи постановку завдання та застосування агрегативно-декомпозиційного підходу, його вирішення здійснюється в два етапи: спочатку будується графова структура варіантів адміністративних процесів сукупності публічних послуг (модель «як є») з урахуванням їх взаємозв'язку, а потім у цій графовій структурі знаходиться мінімальний шлях, який і буде визначати оптимальний варіант адміністративних процесів надання всієї сукупності публічних послуг з використанням інформаційних технологій (модель «як потрібно», обрис).

Шевцов Я. А. Про проблеми діяльності міністерства цифрової трансформації в рамках державної політики е-урядування / Я.А. Шевцов, В.В. Миргород-Карпова // Реформування правової системи в контексті євроінтеграційних процесів: матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції: у 2-х ч. (м. Суми, 21–22 травня 2020 року) / редкол.: А.М. Куліш, О.М. Резнік. – Суми: Сумський державний університет, 2020. – Ч.2 –

С. 81–84. Сьогодні українська держава знаходиться на етапі активного розвитку на шляху до європейської інтеграції. В усі сфери діяльності держави впроваджуються інноваційні принципи провідних держав світу, так питання електронного урядування в Україні стало одним з провідних напрямків реформ. Однак, не дивлячись на те, що вже протягом 10 років ведуть активні дії в цьому напрямку, вагомих досягнень наразі немає. Про безуспішність цієї сфери свідчать результати досліджень ООН – United Nations E-government Survey стосовно розвитку електронного урядування, згідно з якими, Україна, у 2016 році посіла 62 місце серед 193 країн світу, а в 2018 відповідно до результатів останнього такого дослідження, Україна вжесунулась в рейтингу на 82 місце.

Шкодін О. С. Механізми електронної демократії як спосіб взаємодії громадян з владою (на прикладі Миколаївської обл.) : автореф. дип. роботи на здобуття освітнього ступеня «магістр»: спец. 281 «Публічне управління та адміністрування» / О. С. Шкодін , ЧНУ ім. Петра Могили. – Миколаїв, 2020. – 10 с. У роботі підсумовано теоретико-методологічні фундаменти електронної демократії; досліджено норми права, що стосуються піднесення інформаційного суспільства; сформульовано способи електронного заохочення населення до ухвалення управлінських рішень; розглянуто практику впровадження електронної демократії в сусідніх розвинутих країнах та визначено багатонадійні течії еволюції електронної демократії в Україні; аргументовано закономірність здійсненні електронної демократії як засобу взаємодії населення з органами державної влади та місцевого самоврядування; розкрито проблемні питання, що виникають при запровадженні електронної демократії на місцевому рівні; вивчено ситуацію та тенденції розвитку інструментів е-демократії в Миколаївській області; встановлено шляхи удосконалення елементів електронної демократії в органах місцевого самоврядування.